ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, РЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 156 (6085)
АВГУСТЫН
4
ПЯТНИЦА
1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Социалистическэ хүдөө ажахые хүгжөөлгын шэнэ алхам

...брьска социалистическэ ре...иин һүүлээр Бурят-Мон... газартаряалан хүгжэлтын-...ргэн замаар дабшаба. Рес...ка дотор коллективизациин ...өр ябуулагдаһанай ашаар ...л ба хахад нүүдэл тээг... ажахынуудай орондо му... түрүү техникээр зэбсэгжэ...оллективнэ томо ажахынууд ...лагдажа, улам хүгжэжэ

...етскэ засагай байгуулагда...аһаа хойшо хүдөө тосхо...й шэнжэ түхэл үндэһөөрөө ...а, колхозниггуудай культур...ижээн гайхамшаг ехээр дээ... Сэлэнгын аймагай Тельма...эрэмжэтэ, Заиграйн аймагай ...н Эрхирик» ба республикын ... олон томо колхозуудта ...останцинууд, радиоузел... болбосон түхэлтэй һургуу...д, библиотекэнүүд ба город...янзын клубууд байгуулаг...й. Город ба хүдөө тосхо...й хоорондохи илгаанууд ...бүри угы боложо байна.

...най гүрэнэй зүгһөө колхозууд...г үргэлжэ үзүүлэгдэжэ бай... тон ехэ туһаламжа ха... хүдөө ажахые бүри түр... хүгжөөхэ ба колхозни...й ажана тэниглэн байдалые, ...урна хэмжээе улам дээшэ...э арга боломжонуудые бии ...но.

...тэй хамта, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ ба ...зуудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ... республика дотор бии бай...олон тоото жэжэ колхозууд ... ушаруулна. Иимэ кол... ниитынгээ ажахые жэг...һайнаар хүгжөөжэ хүсэд ...агүй байна. Жэжэ колхо... полинууд дээрэ трактор-, комбайнууд ба хүдөө ажа... бусад сложно машинанууд ... бүтээсэтэйгээр хэрэглэгдэжэ ...гдахагүй байһаниинь лабтай. ...э колхозууд хадаа өөһэдын...хүсөөр болбосон түхэлтэй ...озно шэнэ тосхонуудые бай...ка, хүдөө ажахын мэргэжэл...е хүдэлмэрилүүлжэ, өөрын ... электростанцинуудые, малай ...ой байрануудые барижа ба ...жал дээрэхи хүндэ хүдэлмэ...үдые амжалтатайгаар меха...цилжа, ашаг шэмэ ехэтэ мал...ые үсхэжэ хүсэд шадахагүй ...а бшуу. Тэрэшэлэн жэжэ кол...уд олон һалбаритай ажа...уудые байгуулжа, колхозно ...ынгээ олзо доходуудые хүг...жэ ба колхозойнгоо экономи... улам бэхижүүлжэ, колхозни...айнгаа материальна тэниглэн ...алые дээшэлүүлжэ хүсэд ...аар шадахагүй байна.

...үдөө ажахын саашанхи дэб...тые имагтал түрүү техни... зэбсэгжэһэн томо ажахы... туйлажа шадаха бай... һүүлэй жэлнүүдтэ жэжэ кол...удые нэгэдүүлхэ хэрэгтэ за... областьнуудай партийна, со...кэ ба хүдөө ажахын органуу... хэһэн хүдэлмэринүүд һайн ...үүдые үгөө. Жэжэ колхозуу... нэгэдүүлгэ хадаа гансашье ...ө ажахын сложно техникые үн... бүтээсэтэйгээр хэрэглэхын тү... хэгдэнэ бэшэ, мүн ниитынгээ ...хын бүхы һалбаринуудые улам ...шадань хүгжөөхэ, бүхы арга ...өөрөө колхозно болбосон тос...уудые, малажалай типовой ...мэнүүдые байгуулха, колхозно ...эдбэридэ түрүүшын ээлжээн- электрын хүсые үргэнөөр хэ...эхын түлөө хэгдэнэ гээшэ.

Томо колхозууд хадаа хүдөө ...ахын артельнүүдые хүтэлбэ...гые һайжаруулха, хүдөө ажа...н үндэр мэргэжэлтэй, ажа...й эмхидхэлэй талаар дүй ...ршэл ехэтэй хүнүүдые кол...зуудай түрүүлэгшэнэрэй ту...алда табиха арга болом... олгоно. Баруун область...удай жэшээгээр мүнөө манай ...спубликын зарим аймагуудта ...жэ колхозуудые томо болгохо ...дэлмэри ябуулагдажа байна. ...эшээнь, Түнхэнэй аймагта ...Улаан Шанай» колхоз Вер...вно Соведэй нэрэмжэтэ колхоз... нэгэдээ. Бичурын аймагта ...рупскаягай, Карл Марксын нэ...мжэтэ ба «КИМ» колхозууд ...эдэжэ, «Коммунизм» гэжэ нэ...тэй коллективнэ томо ажахы бай...улагдаа. Дурсагдагша 3 колхозуудай нэгэдэһэнэй эсэстэ олон мянган гектар сабшалангай, бэлшээриин ба тариянай газартай томо ажахы бии болоо. «КИМ» колхозой центральна һуурин дээрэ электростанци, радиоузел, һургуули, хүдөө ажахын культурануудай байшан ба культурно-гэгээрэлэй бусад ехэнүүд байшангуудтай колхозно болбосон тосхон байгуулагдаха юм. Мүн колхозой үрэ жэмэстэ сад ба зүгын пасека нилээд үргэдхэгдэхэ байна.

Хориин аймагай Калининай нэрэмжэтэ, «Арбижал» ба «Шэнэ ажал» колхозууд нэгэдэжэ, 260 үрхэтэ айлнуудһаа бүридэһэн томохон колхоз байгуулагдаба. Тэрэнэй эсэстэ энэ колхоз 2600 гектар тариянай газартай, 4600 гектар сабшалантай, 5090 гектар бэлшээритэй ба 5300 гектар ой модотой, 6 мянга үлүүтэй толгой адуу малтай болоһон байна. Сэлэнгын аймагай Загастайн сомсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хүршэ хоёр колхозуудтаяа нэгэдэхэһээшье урид республика дотороо томо колхозуудай нэгэн байһан юм. Мүнөө энэ колхозтой Ворошиловай ба Коминтернын нэрэмжэтэ колхозууд нэгэдээ. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хүдөө ажахын сложно машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга боломжотой болобо.

Мүнөө үедэ Сэлэнгын, Заиграйн, Түнхэнэй, Хориин, Бичурын, Тарбагатайн аймагуудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд жэжэ колхозуудые нэгэдүүлхэ талаар колхознигуудай дунда ойлгуулалжын ба эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байна. Гэхэтэй хамта, Кударын, Кяхтын, Ториин, Закаменай ба Кабанскын аймагуудта энэ талаар хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр һулаар ябуулагдана.

Тиихэдээ колхозуудые нэгэдүүлгые ямар нэгэн ээлжээтэ кампани болгожо ябабашье болохогүй гээшэ. Колхозуудые нэгэдүүлхын урда тээ тэрээндэ тон нигтаар бэлэдхэхэ шухала. ВКП(б)-гэй айкомууд, аймгүйсэдкомууд ба хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болбол колхозуудые нэгэдүүлгын эмхидхэлэй ба ойлгуулалжын хүдэлмэри өөһэдөө толгойлхо ёһотой. Колхозуудай нэгэдэлгын асуудалые шиидхэхэ үедэ колхознигуудай хамтын суглаанда артелиин бүхы гэшүүдэй гурбанайнь хоёр хубиһаа үсөөн бэшэ колхознигууд хабаадалсаха зэргэтэй. Колхознигуудай хамтын суглаанай шиидхэбэринүүд имагтал аймсоведэй гүйсэдкомуудай хаража үзэһэнэй һүүлээр хүсэндөө орохо байна.

Колхозуудые нэгэдүүлхэ хүдэлмэри хадаа колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ, тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряалга ба таряа тушаалгада эрхимээр бэлэдхэхэ хүдэлмэринүүдтэй тааралдуулан ябуулагдаха ёһотой. Нэгэдүүлэгдэһэн колхозуудые хүтэлбэрилгэ хадаа тон сложно байдаг тула тэрэниие хүтэлбэрилхын тула хүдөө ажахын экономикые гүнзэгыгөөр мэдэхэ ба ажалай эмхидхэлэй дүй дүршэл ехэтэй хүтэлбэрилхы кадрнууд хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ нэгэдүүлэгдэһэн колхозой түрүүлэгшые шэлэн ололгодо тон ехэ анхарал хандуулагдаха байна. Иимэ колхозой түрүүлэгшээр имагтал политическэ ба хүдөө ажахын эрдэмтэй, ажалай эмхидхэлэй талаар дүй дүршэл ехэтэй, хүдөө ажахын үйлэдбэриие һайн мэдэхэ хүниие томилхо шухала.

Жэжэ колхозуудые нэгэдүүлгэ хадаа хүдөө ажахын хүгжэлтэдэхи шэнэ алхам мүн. Тиимэһээ партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд болбол энэ шухала хэрэгые толгойлхо, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бүхы хэмжээгээр бэхижүүлжэ, колхозно газартаряалангай культурые дээшэлүүлжэ, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ колхозно полинуудай үрэжэлые дээшэлүүлхэ, ниитын ашаг шэмэтэ малажалые улам саашадань хүгжөөхын тула тэжээлэй бата бэхи база байгуулха ба хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилгые хангаха хэрэгтэ колхознигуудые эмхидхэхэ зорилготой.

СОВЕТСКЭ АРАД ЭРШЭТЭ АЖАЛААРАА ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ БЭХИЖҮҮЛНЭ

Түүбэрилэн хуряалга эхилээ

Манай республикын Прибайкальска, Бичурын, Кударын, Хэжэнгын, Баргажанай ба Иволгын аймагуудай зарим колхозуудта намарай хара таряа болон хабарай таряа хуряалга эхилээ. Прибайкальска аймагай Буденныйн нэрэмжэтэ ба «Красный партизан» колхозуудай полинууд дээрэ намарай хара таряае жаткаар хадалга эхилбэ. Бичурын аймагай «Красный боевик», Иволгын аймагай Маяковскиин нэрэмжэтэ колхозуудта таряа хуряалгын хүдэлмэридэ комбайнууд элсүүлэгдээ. Дээрэ дурсагдагша колхозуудта түрүүшын хэдэн арбаад гектар шэнэ ургаса хуряагдаба. Ойрын үдэрнүүдтэ намарай хара таряа хуряалга ба таряа тушаалгые республикын олон аймагууд эхилхэнь.

Мүнөө жэлдэ намарай хара тариян үргэлжэ ехэ талмайнууд дээрэ нэгэ доро эдеэшэжэ, таряа хуряалга онсо өөрэ илгаатай байхань. Энэ хадаа түүбэрилэн хуряалгаһаа гансата үргэлжын хуряалгада орохо, комбайнууд ба хуряалгын простой машинануудые түрүүшын үдэрһөө нэгэ доро хэрэглэхэ арга боломжо колхозуудта олгоно.

МТС-үүд ба колхозуудай таряа хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдтэ дутуу дунданууд үшөөл ехэ гээшэ. Жэшээнь, Прибайкальска аймагта таряа сэбэрлэлгын машинануудай заһабарилга һая эхилэгдэжэ байна. Олонхи жаткануудтань зерноуловительнууд тодхогдоогүй, сложно молотилканууд машинистнуудай кадрнуудаар хүсэд хангагдаагүй байна. Энэ талаар Яруунын аймаг бүришье муу байдалтай. Эндэхи колхозуудай жаткануудай миил 30 процентнь заһабарилагданхай.

Мүн тэрэшэлэн, олон аймагуудай хэдэн колхозуудта зерносушилканууд, складууд, амһартанууд ба транспортна хэрэгсэлнүүдые заһабарилга хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Тиимэһээ МТС-үүд ба колхозууд болбол эдэ бүхы дутуунуудаа дары усадхажа, үргэлжэдөө таряа хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө тэмсэхэ зорилготой.

Уранзураашa В. Корецкиин зураһан плакадые гүрэнэй «Искусство» издательство хэблэн гаргаба. (ТАСС-эй фотохронико).

Эрхим адуушан

Тимофей Яковлевич Машанов Хориин аймагай «Гигант» колхозой эрхим адуушан гэжэ тоологдодог. Машановай харадаг 32 гүүдһээ 27 унагадые абаха гэжэ колхозой правлени түсэблэһэн байгаа. Мүнөө нүхэр Машанов 33 унагадые абаад һайнаар түлжүүлжэ байна.

Адуу моридой тоое олошоруулгаар эрхим амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон эрхим адуушан нүхэр Машановта 7 хони ба 3 центнер таряа үгэһэн байна. Тэрээнһээ гадна, нүхэр Машанов 1950 оной хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха кандидат болонхой.

И. Борисов.

Түсэбөө уридшалан дүүргэбэ

Колхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ хэрэгтэ Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малшад горьтой амжалтануудые туйлаа. Энээниинь иимэ показательнууд баримтална: жэлэй түсэб үхэрөөр 100,1 процент, хонид ба ямаадаар — 112 процент, гахайгаар — 116 процент дүүргэгдэһэн байна. Мүн адуу моридые үсхэбэрилхэ түсэб дүүргэгдэхэ болоо.

Тэрэшэлэн колхозой үүлтэртэ малай фермэ һү һааха даалгабария бэелүүлгээр аймаг соогоо түрүүшын һуури эзэлжэ ябана.

Стокгольмско Уряа доро гар табиха зуураа, тус артелиин малшад ашаг шэмэтэ малажалые улам хүгжөөхын тула социалистическэ шэнэ уялгануудые абааһэн. Адуу малдаа садхалан ба дулаан үбэлжэлгэ хангахын түлөө бүри эршэмтэйгээр ажаллаха тухайда тэдэнэр мэдүүлбэ.

П. Халтанов.

Түрүү фермэ

Хориин аймагай «Путь Сталина» колхозой хониной-товарна фермэ хони ямаа үсхэбэрилгөөр 1950 оной гүрэнэй түсэбые 106,3 процент дүүргээд байна.

Тус фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Норжимо Бодеевагай отарынхид түрүү һуури эзэлэнхэй. Тэдэнэр 518 эмэ хонидһоо 530 хурьгадые абаа. Хурьгадынь бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ, тобир тарганаар харууһалагдажа байна.

Хонишод бүхы хонидоо хоёр удаа ороондо оруулһанай ашаар жэлэй эсэс болотор үшөө 400 хурьгадые абаха юм. Тиигэжэ, хони ямаа үсхэбэрилгөөр байгша онойнгоо даалгабариие 180 процент дүүргэхэнь. Мүнөө энэ отарын хонишод эб найрамдалай вахтада жагсаад, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Б. Намжилон.

Мүнгэ зөөриин эрьесые түргэдхэе

Эрьесэдэ байһан зөөриин эрьесые түргэдхэхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэл гүрэндэ ехэхэн аша туһа хүргэнэ.

Энэ тэмсэл болбол үйлэдбэриин бүтээсые дээшэлүүлхэ, материал, түлишэ ба электроэнерги арбилха, бүтээн гаргадаг продукциин өөрын үнэ сэн химдаруулха талаар мүрысөөе улам үргэдхэнэ. Мүн промышленна продукци үйлэдбэрилхэ түсэб үлүүлэн дүүргэлгэдэ, тэрэниие амжалтатайгаар худалдалгада туһална.

Манай республикын олонхи предприятинуудай коллективүүд зөөриингөө эрьесые түргэдхэхые саг үргэлжэ оролдоһонойнгоо ашаар, өөһэдыгөө хэрэгтэй материалаар хангаха ба продукцияа саг соонь худалдаа наймаанда гаргаха ябадалые нилээд һайжаруулаа. Тиигэжэ предприятинуудта хэрэглэгдэнгүйгөөр байһан үлүү материалнууд элирүүлэгдэжэ, тэрэнэй хэмжээн ехээр багадхагдаһан ба предприяти доторой ажахын тоосоон һайжаруулагдаһан байна.

Гэбэшье, нёдондо жэлдэ предприятинуудай коллективүүд энэ шэнэ формын мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, зөөриин эрьесые түргэдхэхэ даалгабари үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялгануудые абадаггүй байгаа.

Мүнгэ зөөриин эрьесын түргэдхэлгэдэ эгээл ехэ дутагдалынь юуб гэхэдэ, зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд тус хэмжээ-ябуулгые ээлжээтэ кампани шэнгээр харадаг байна. Тиимэһээ 1950 оной эхинһээ хойшо хэдэн предприятинуудта энэ хэмжээ-ябуулга тон муугаар үнгэргэгдэжэ байна.

Жэшээнь, махоркын фабрика, мелькомбинат, республикын нютагай промышленностиин Министерствын ба промкооперациин Управлениин предприятинууд 1950 ондо мүнгэ зөөриин эрьесые түргэдхэхэ талаар уялгануудые абаагүй ба тэрэнэй түлөө үүсхэл оролдолго гаргаагүй. Ушар иимэһээ, Улан-Удын махоркын фабрика байгша оной түрүүшын квартал соо эрьесэдэ байгаа бүхы зөөриингөө эрьесые нёдондо жэлэй дүрбэдэхи кварталайхиһаа аяар 77 үдэрөөр удааруулаа.

Улан-Удын пивын заводой бүхы зөөриин бодото эрьесэ 1950 оной нэгэдэхи кварталда түсэбөөр хараалагдаһан 122 үдэрэй орондо 244 үдэр хүрэтэр удаараа. Пивын заводой зөөриин эрьесын иитэрээ удааралга хадаа нормоһоо гадуур үлүү түүхэй эд ба материалнуудые складтаа барижа байһанһаа болоно. Энэ оной гансахан нэгэдэхи квартал соо аяар 252 мянган түхэригэй материал нормоһоо үлүү байгаа.

Эдэ бүхы дутагдалнууд болбол дурсагдагша предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй энэ шухала удхашанартай хэрэгтэ оролдолго үүсхэл гаргаагүй байһаниие гэршэлнэ.

Республикын промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд мүнөө 1950 оной хоёрдохи хахад соо эрьесэдэ байһан мүнгэн зөөриинтөө эрьесые түргэдхэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой. Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжонуудай нэгэн — продукци үйлэдбэрилхэ квартальна түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхэ ябадал болоно. Үйлэдбэриин процессэй темпые зааханшье удааруулжа болохогүй. Хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөөе улам үргэдхэхэ шухала.

Гүрэнэйнгөө экономическа хүсэ шадалые бэхижүүлхын түлөө мүнгэ зөөриин эрьесые түргэдхэхэ условинууд манай республикын предприятинуудта дүүрэн бии. Жэшээнь, ликёро-архиин заводой коллектив 1950 оной түрүүшын квартал соо нормоһоо үлүү байһан 11.820 түхэригэй түүхэй эд ба материал хороожо, мүнгэ зөөриингөө эрьесые 40 үдэрөөр түргэдхээд, 1931,0 мянган түхэриг эрьесэһээ сүлөөлжэ шадаа.

Предприяти бүхэн Министерство гү, али Управлениһээ үгтэһэн түсэбэй ёһоор, өөһэдынгөө мүнгэн зөөриин эрьесые түргэдхэхэ талаар тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалха байна. Республикын түрүү предприятинуудай — Ленинэй орденто паровозо-вагонно ба механизированнэ шэлэй заводуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлнүүд дээрэһээ харахада, хэрбээ предприяти бүхэнэй цех, отделени, участок бүхэн мүнгэ зөөриин эрьесые түргэдхэхэ тусхай даалгабари абаад хүдэлмэрилөө һаа, һайн амжалта туйлагдаха байһаниинь элитэ болоно.

Гэхэтэй хамта, эрьесэдэ байһан мүнгэ зөөриин эрьесые түргэдхэлгын түсэблэлгые үндэһөөрнь хубилгаха хэрэгтэй.

Мүнөө хүрэтэр предприятинууд энэ асуудалаар түсэб табихадаа, эрьесэдэ байһан нормоһоо гадуур зөөриеэ хараадаа абалсадаггүй байна. Энэ ябадал хадаа складта хэбтэһэн үлүү материалые хороохо ябадалда ямаршье аша туһа хүргэнэгүй. Ушар иимэһээ эрьесые түргэдхэхэ түсэб табихадаа, нормоһоо үлүү байһан зөөриие түсэблэлсэхэ хэрэгтэй болоно.

Байгша ондо промышленна предприятинуудаар эрьесэдэ байһан мүнгэ зөөриин эрьесые ехээр түргэдхэхын түлөө олониитын дунда энэ тэмсэлэй ямар ехэ удхашанартай байһан тухай агитационно-ойлгуулалжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй.

Эдэ бүхы зорилгонуудые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ партийна, комсомольско ба профсоюзна организацинууд ехэхэн үүргэ эзэлнэ. Мүнгэ зөөриин эрьесые түргэдхэхэ талаар түрүү предприятинуудай дүй дүршэл республикын бүхы предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрхэ ёһотой.

Промышленна предприятинуудай мүнгэ зөөриингөө эрьесые имагтал түсэбэй ёһоор эмхидхэлгэ хадаа промышленна продукци гаргалгада ба манай ороной экономическа хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ асарха байна.

Р. Шнипер.

НҮХЭДҮҮДТЭ ХАРЮУ

Нүхэр Санжеевтэ

Хүндэтэ нүхэр Санжеев!

Танай бэшэгтэ ехэ хожомдожо харюусахам, юуб гэхэдэ Танай бэшэгые ЦК-гэй аппарадhаа усэгэлдэр лэ намда үгөө.

Диалектнүүд тухай асуудалаар минии позициие Та хэлсээнгүй зүбөөр тайлбарилнат.

«Ангиин» диалектнүүд болбол, тэдэниие жаргонууд гэжэ нэрлээ hаа зүб байха hэн, арад нииттые бэшэ, харин социальна үсөөн тоото дээдэ талынхидые хангадаг байна. Тиихэ зуураа тэдэнэр өөрынгөө грамматическа байгуулгагүй ба гол словарна фондгүй байдаг. Тиимэhээ тэдэнэр бээ дааhан хэлэнүүд болон хүгжэжэ яашье шададагүй.

Нютагай («территориальна») диалектнүүд, тэд hөөргэ, арад ниитые хангадаг ба өөрын грамматическа байгуулгатай, гол словарна фондтой байдаг. Тиимэhээ зарим нютагай диалектнүүд хадаа нацануудай бии болохын процесс соо национальна хэлэнүүдэй үндэhэ hуурин болол, бээ дааhан национальна хэлэнүүд болон хүгжэжэ шадаха юм. Жэшээлхэдэ, ородой хэлэнэй курско-орловско диалектдэ (курско-орловско «хэлэлгэ») тиимэ ушар болоо, тэрэ хадаа ородой национальна хэлэнэй үндэhэ hууринь болоhон байна. Украинска хэлэнэй полтавско-киевскэ диалект тухай мүн тиигэжэ хэлэхэ хэрэгтэй, тэрэ хадаа украинска национальна хэлэнэй үндэhэ hууринь болоо. Тиимэ хэлэнүүдэй бусад диалектнүүд тушаа хэлэбэл, тэдэнь өөрынгөө өөрсэ шэнжэнүүдые гээжэ, тус хэлэнүүдтээ ниилэдэг ба тэдээн соогоо үгы болодог байха юм.

Хүгжэлтын шухала экономическа условинуудай үгы байhан дээрэhээ үшөө наца болоогүй арад үндэhэтэнэй единэ хэлэниинь тус арад үндэhэтэнэй гүрэн түрын талаараа унаhанhaa шалтагаалан хосоролдо ородог, харин единэ хэлэн дотор үлтилэгдэжэ үшөө үрдеэгүй нютагайнь диалектнүүд hэргэн хүгжэжэ, тус тус бээ дааhан хэлэнүүдэй бии бололгодо эхи табидаг ондоошье процессууд бии байдаг. Жэшээлхэдэ, единэ монгол хэлэн тушаа хэрэгэй сохом тиимэ байhаниинь магадгүй.

И. СТАЛИН.

1950 он. Июлиин 11.

Нүхэд Д. Белкиндэ ба С. Фурерта

Танай бэшэгүүдые абааб.

Танай алдуу юуб гэхэдэ, хоёр ондоо зүйлые худхаад, таанад нүхэр Крашенинниковада минии харюу соо шэнжэлэгдэhэн юумые ондоо юумээр hолиhон байнат.

1. Би тэрэ харюу соогоо Н. Я. Маррые шүүмжэлнэб, тэрэ хадаа, хэлэн (абяанай) ба ухаан бодол тухай хэлэхэдээ, хэлые ухаан бодолhоо hалгаана, тиихэлээрээ идеализм уруу ороно. Тиимэ хадаа, минии харюу соо хэлэ шудалhан нормальна хүнүүд тухай хэлэгдэнэ. Тиимэ хүнүүдтэ ухаан бодол хадаа хэлэнэй материалай база дээрэ түрэжэ болохо юм, хэлэнэй материалтай холбоогүй хооhон бодолнууд хэлэ шудалhан хүнүүдтэ байдаггүй юм гэжэ тиихэдээ би батална хэлэhэн байнаб.

Энэ ушарые зүбшөөн абахын гү, али буруушааhан орондо зэмдэгтэй, хэлэгүй хүнүүдые, хэлэгүй дүлиинүүдые табинат, тэдэнэртэ хэлэн байхагүй, ухаан бодолнуудынь хэлэнэй материалай база дээрэ түрэжэ шадахагүй. Энэ хадаа тад ондоо темэ мүн, энээн тушаа бии хэлээгүй hэм, хэлэхэ ёhошьегүй байгааб, юундэб гэхэдэ, языкознани болбол зэмдэгтэй, хэлэгүй дүлии, хэлэгүй хүнүүдтэ бэшэ, харин хэлэ шудалhан, нормальна хүнүүдтэ эрхилэгдэдэг.

Таанар зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа темые хэлсэгдээгүй, ондоо темээр hолиhон байнат.

2. Нүхэр Белкинэй бэшэгhээ харахада, тэрэ хадаа «үгэнүүдэй хэлэн» (абяанай хэлэн) ба «зангалгын хэлэн» (Н. Я. Маррай хэлэдэгээр «гар» хэлэн) хоерые адлидхана. Зангалгын хэлэн ба үгэнүүдэй хэлэн хоёр тон адли, нэгэтэ хүн түрэлтэнэй общество үгэнүүдэй хэлэгүй байгаа, «гар» хэлэн хожомоо бии болоhон үгэнүүдэй хэлые орлодог байгаа гэжэ тэрэ бодоно ха.

Хэрбээ нүхэр Белкин үнэхөөр тиигэжэ бододог hаа, ехэхэн эндүү хэнэ. Абяанай хэлэн гү, али үгэнүүдэй хэлэн хадаа хүнүүдэй харилсаанай түгэс арга зэбсэг болож шадаха, хүн түрэлтэнэй обществын имагта ганса хэлэн байгаа. Хэды гээгдэнгишье hаа, өөрын абяанай хэлэгүй хүн түрэлтэнэй нэгэшье обществые түүхэ мэдэхэгүй. Үнгэрhэн зуунжэлэй австралиецууд гү, али огнеземелецүүд шэнги гү, али тэдээнhээ бүри анха балар сагай байгаашье hаа, өөрын абяанай хэлэгүй, гээгдэнги нэгэшье арадые этнографи мэдэхэгүй. Хүн түрэлхитэнэй түүхэдэ абяанай хэлэн хадаа амитадай дундаhаа хүнүүдэй илгаран гаража, обществонууд болон нэгэдэхэдэйнь, өөрынгөө ухаан бодолые хүгжөөхэдэйнь, общественнэ үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэдэнь, байгаалиин хүсэнүүдтэ эсэргүү амжалтатай тэмсэл ябуулан, мүнөө бидэндэ бии байhан прогрессэ хүрэхэдэнь туhалhан хүсэнүүдэй нэгэн мүн байгаа.

Энэ талаарнь абабал, туйлай үгытэй ба хизаарлагданги дээрэhээ шалтагаалан, зангалгын хэлэн гэдэгэй удхашанарынь тон бирагүй байна. Энэ хадаа, үнэндөө, али нэгэн аргаар абяанай хэлые орложо шадаха хэлэн бэшэ, хэлэнэй туhоошье бэшэ, харин туйлай хизаарлагданги аргануудтай туhалбари зэбсэг мүн, тэрээниие өөрынгөө хэлэлгын энэ тэрэ зүйлнүүдые онсолон тэмдэглэхын түлэ хүн заримдаа хэрэглэдэг. Анха балар сагай модон түнхюурые мүнөөнэй табан корпусна плугтай гусеничнэ трактортай ба рядовой тракторна сеялкэтэй адлидхажа болохогүй байhандал, мүн зангалгын хэлые абяанай хэлэнтэй адлидхажа болохогүй.

3. Харахада, таанар нэн түрүүндэ хэлэгүй дүлиинүүдые hонирхоод, харин тииhэн хойноо—языкознаниин проблемэнүүдые hонирхонот. Хэбэрынь, энэл ушар хадаа хэдэ хэдэн асуудалнуудтайгаар намда хандахыетнай баадхаа ха. Яахаб тэдэ, хэрбээ шаардан эрээ hаатнай, танай гуйлтые хангахаа арсахагүй байнаб. Тиин, хэлэгүй дүлиишүүл тушаа хэрэг ямар байнаб? Тэдэнэй ухаан бодол худэлмэрилдэг гү, тэдэндэ бодол түрэдэг гү? Тиигэдэг, тэдэнэй ухаан бодол худэлмэрилдэг, бодол түрэдэг. Хэлэгүй дүлиишүүл хэлэнhээ хаhагдаhан хадань, тэдэнэй бодолынь хэлэнэй материалай база дээрэ түрэжэ шадахагүйнь эли. Энэнь хадаа хэлэгүй дүлиишүүлэй бодолынь хоохон, «байгаалиин нормонуудтай» (Н. Я. Маррай үгэ) холбоогүй юм гэhэн удхатай бэшэ гү? Бэшэ, тиимэ удхатай бэшэ. Хэлэгүй дүлиишүүлэй бодол хадаа имагтал ажаhуудалдань—хараха, пэмтэрэн, мэдэрхэ, амталха, үнэрдэхэ, мэдэрэлнүүдэй ашаар тэдэндэ бүридэhэн образууд, халуун абалганууд ба туhайлалгануудай база дээрэ бии болодог. Эдэ образуудай, халуун абалгануудай, туhайлалгануудай газаа тээхи бодол хоохон, ямаршье удхагүй, т. х. тэрэ хадаа үгы байдаг.

И. СТАЛИН.

1950 оной июлиин 22.

Нүхэр А. Холоповто

Танай бэшэг абааб.

Худэлмэриин ехэ байhан дээрэhээ нэгэ бага хожомдожо харюусабаб.

Танай бэшэг хадаа хоёр тухайламжануудые дуугайгаар үндэhэ болгоно: али нэгэн автораи зохёолнуудые цитировалхадаа, цитатын хэлэжэ байhан түүхэтэ үеhөө таhалан цитировалжэ болохо гэhэн тухайламжые ба хоёрдохёор, түүхэтэ хүгжэлтын нэгэ үеые шэнжэлhэнэй эсэстэ хэгдэhэн, марксизмын али нэгэн тобшололнууд ба формуланууд хүгжэлтын бүхы үенүүдтэ зүб байдаг ба тиимэhээ хубилангүй үлэхэ ёhотой гэhэн тухайламжые үндэhэ болгоно.

Эдэ тухайламжанууд хоюулаа тон алдуутай гэжэ хэлэхэ ёhотой байнаб.

Хэдэн жэшээнүүд.

1. Үнгэрhэн зуунжэлэй дүшөөд онуудта, монополистическэ капитализмын үшөө үгы байхада, дээшээ гараhан шугамаар бага ехэшье hаа жэгдээр капитализмын хүгжэжэ, түрэнэй үшөө эзэлээгүй шэнэ территоринуудта тараад, харин жэгдэ тэгшэбэшээр хүгжэлтын хуулиин бүрин хүсэндөө орожо үшөө шадахагүй байхада, — Маркс ба Энгельс болбол ямар-нэгэн ганса оронд социалистическэ революци илажа шадахагүй, тэрэ хадаа бүхы гү, али олонхи цивилизованно оронуудта ниитэ сохилто хэгдэhэнэй эсэстэ лэ илажа шадаха гэhэн тобшолол хэhэн байгаа. Энэ тобшолол хожомынь бүхы марксистнүүдтэ хүтэлбэрилхы заабари болоо hэн.

Зүгөөр, XX зуунжэлэй эхиндэ, ялангаа дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэ, монополистическын урда тээхи капитализмын монополистическэ капитализм болон яшагүй элигээр урдаа гэжэ бүгэдэндэ элитэ болоходонь, дээшээ гаража байhан капитализмын үхэжэ байгаа капитализм болохододонь, дэлхэйн империалистическэ фронтын эдэтэшэгүй hула зүйлнүүдые дайнай элирүүлээд байхадань, харин ондо ондоо оронуудта пролетарска революциин ондо ондоо саг соо бүрилдэхэ байhые жэгдэ тэгшэбэшээр хүгжэлгын хуулиин уридшалан тодоруулаад байхадань, — Ленин хадаа хүгжэлтын шэнэ условинуудта социалистическэ революци нэгэ, тусгаарлан абтаhан орондо илажа гүйсэд шадаха, бүхы оронуудта гү, али олонхи цивилизованно оронуудта революциин адли жэтдэ бэшээр бүрилдэг дээрэhээнь тус оронуудта социалистическэ революци нэгэн доро илажа шадахагүй, Марксын ба Энгельсын хуушан формула түүхын шэнэ условинуудта таарахагүй болоо гэжэ, марксистска теориие үндэhэ болгожо тобшолол хэhэн байна.

Социализмын илалта тухай асуудалаар бидэнэр эндэ хоёр ондоо тобшололтой байнабди, эдэнэй нэгэниинь нүгөөдэдөө зүришэлдэхэhөө гадна, харин нэгэниинь нүгөөдөө зайсуулдаг байhаниинь харагдана.

Хэрэгэй удха ойлгохые оролдонгүй, формальнаар, түүхэтэ условинуудhaa таhалан цитировалдаг ямар-нэгэн начётчигууд ба талмудистнууд хадаа эдэ тобшололнуудай нэгэниинь хэлсээнгүй буруу байhан туладаа хаягдаха ёhотой, харин нүгөө тобшололынь хэлсээнгүй зүб байhан туладаа хүгжэлтын бүхы үенүүдтэ хамаадаха ёhотой, —гэжэ хэлэжэ болохо. Зүгөөр, начётчигууд ба талмудистнууд алдуу хэнэ гэжэ марксистнууд мэдэнгүй байха арганьгүй, эдэ тобшололнууд хоюулаа зүб, теэд хэлсээнгүй бэшэ, харин али нэгэниинь өөрынгөө үе сагта таараха юм: Марксын ба Энгельсэй тобшолол — монополистическын урда тээхи капитализмын үедэ, тиихэдэ Ленинэй тобшолол—монополистическэ капитализмын үедэ зүб гэжэ тэдэнэр мэдэнгүй байха арганьгүй.

2. Социалистическэ революциин илаhанай hүүлээр гүрэн хосорон hалаха ёhотой гэжэ Энгельс өөрынгөө «Анти—Дюринг» соо хэлэhэн байна. Манай орон дотор социалистическэ революциин илаhанай hүүлээр, энээнэй үндэhэ hуури дээрэ, манай гүрэнэй тон түргэнөөр хосорон hалахынь тулада, гүрэнэй органуудые тараахын тулада, саг үргэлжын армиhаа арсахын тулада хэмжээнүүдые партиин абахыень манай партиин дундаhаа начётчигууд ба талмудистнууд эрижэ эхилhэн байгаа.

Зүгөөр, советскэ марксистнууд, манай үеын дэлхэйн оршон байдалые шэнжэлhэнэйнгээ үндэhөөр, социалистическэ революциин ганса манай орондо илаад, харин бусад бүхы оронуудта капитализмын эзэрхэжэ байхада, капиталистическэ хүреэлэлгын бии байхада, капиталистическэ хүреэлэлгээр бута сохидохоёо энэ орон хүсөөгүй hаа, революциин илаhан орон хадаа өөрынгөө гүрэниие, гүрэнэй органуудые, разведкын органуудые, армиие hулаpуулхагүй, харин бүхы хэмжээгээр шангадхаха ёhотой гэhэн тобшолол хэhэн байна. Энгельсын формула хадаа бүхы оронуудта гү, али олонхи оронуудта социализмын илаха ябадалые хараадаа абана, тиин нэгэ, тусгаарлан абтаhан орондо социализм илаад, бусад бүхы оронуудтань капитализмын эзэрхэжэ байhан ушарта энэнь хэрэглэгдэшэгүй гэhэн тобшололые ородой марксистнууд хэhэн байна.

Социалистическэ гүрэнэй хүби заяан тухай асуудалаар бидэнэр эндэ хоёр ондоо, нэгэниинь нүгөөдэеэ зайсуулдаг формулануудтай байhамнай харагдана.

Энэ ушар хадаа тэсэшэгүй байдал бии болгоно, формулануудай нэгыень, хэлсээнгүй алдуутай туладань, хаяха, харин нүгөөдыень, хэлсээнгүй зүб туладань, — социалистическэ гүрэнэй хүгжэлтын бүхы үенүүдтэ хэрэглэхэ хэрэгтэй гэжэ начётчигууд ба талмудистнууд хэлэжэ болохо. Гэбэшье, начётчигууд ба талмудистнууд алдуу хэнэ, ушарынь эдэ формуланууд хоюулаа зүб, теэд абсолютна зүб бэшэ, харин али нэгэниинь өөрынгөө үе сагта таараха юм: советскэ марксистнуудай формулань — нэгэ гү, али хэдэн оронуудта социализмын илаhан үедэ, тиихэдэ Энгельсын формулань — тус тус оронуудта социализмын удаа удаалуулан илаhан ябадалай олонхи оронуудта социализмын илалтада хүргөөд байhан ба, тиимэ болохолоороо, Энгельсын формулые хэрэглэхын тулада шухала условинуудай бии болоод байhан үедэ зүб байха гэжэ марксистнууд мэдэнгүй байха арганьгүй.

Иимэ жэшээнүүдэй тоое олон болгожо болохо байгаа.

Сталинай ондо ондоо зохёолнуудhaa абтаhан ба нүхэр Холоповой бэшэг соогоо эшэ татаhан, хэлэн тухай асуудалаар хоёр ондоо формуланууд тухай мүн иигэжэл хэлэхэ хэрэгтэй.

Нүхэр Холопов хадаа «Языкознанида марксизмын тухай» гэhэн Сталинай зохёолые заажа хэлэнэ, тэндэ хоёр хэлэнүүдэй холисолдоhоной эсэстэ хэлэнүүдэй нэгэниинь юрэ илажа гарадаг, харин нүгөөдэнь хосордог, тиимэ болохолоороо, холисолдоон хадаа ямар-нэгэн шэнэ, гурбадахи хэлэ гаргадаг бэшэ, хэлэнүүдэй нэгыень үлөөдэг гэhэн тобшолол хэгдэнэ. Тэрэ хадаа ВКП(б)-гэй XVI съезд дээрэ Сталинай хэhэн элидхэлhээ абтаhан нүгөөдэ тобшололые сааншадаа заажа хэлэнэ, дэлхэйн хэмжээндэ социализмын илаhан үедэ, социализмын бэхижээд ба ажаhуудалда шэбтэрэн ороод байхадань, национальна хэлэнүүд заатагүй нэгэн ниитэ хэлэн болож ниилэхэ юм, тэрэнь хэлсээнгүй великорусскашье, немецкэшье байхагүй, харин ямар-нэгэн шэнэ хэлэн байха гэжэ тэндэ хэлэгдэнэ. Эдэ хоёр формулануудые сасуулхадаа, эдэнэй нэгэниинь нүгөөдэтэеэ зохилдохогүйhөө гадна, нэгэниинь нүгөөдэеэ зайсуулдаг байhые харахадаа, нүхэр Холопов этигэлээ хухарна. «Хэлэнүүдэй холисолдоонhоо ямар-нэгэн шэнэ хэлэн хэзээдэшье гаража шадахагүй гэжэ Танай статьяhаа бии ойлгооб, гэжэ бэшэг соогоо тэрэ бэшэнэ, харин түс статьяhаа урда тээ ВКП(б)-гэй XVI съезд дээрэ Танай хэлэhэнэй ёhоор коммунизмын үедэ хэлэнүүд нэгэн ниитэ хэлэн болож ниилэхэ юм гэжэ батаар этигэнхэй байгааб».

Нүхэр Холопов эдэ хоёр формулануудай хоорондын зүришэлдөөе нэтээд, зүришэлдөөн хадаа усадхагдаха ёhотой гэжэ түнзэтыгөөр этигээд, формулануудай нэгыень, буруу гэжэ хаяха, тиин нүгөөдэ формулые, бүхы саг үенүүдтэ ба оронуудта зүб гэжэ бүхөөр барижа байха хэрэгтэйдэ тоолодогынь элитэ, теэд сохом али формулыень бүхөөр барижа байхаб,—гэжэ тэрэ мэдэнэгүй. Арга оногүй байдал гэhэндэл адли болоно. Формуланууд хоюулаа, — али нэгэниинь өөрынгөө саг үедэ таараха, — зүб байжа болохо юм гэжэ нүхэр Холопов тухайлханашьегүй.

Хэрэгэй удхые ойлгохоёо оролдонгүй, формальнаар, цитатын хэлэжэ байhан түүхэтэ условинуудые хамаархангүйгөөр цитировалдаг, тиин арга оногүй байдалда заатагүй ородог начётчигуудта ба талмудистнуудта иимэ ябадал ходдоо тохёолдодог юм.

Гэхэтэй хамта, хэрбээ асуудалай гол удхыень хаража үзэхэ болоо hаа, арга оногүй байдалда ороход ямаршье үндэhэн үгы юм. Хэрэг юуб гэхэдэ, «Языкознанида марксизмын тухай» гэhэн Сталинай брошюра ба партиин XVI съезд дээрэ Сталинай хэлэhэниинь хоёр тад ондоо эпохые хараадаа абана, тэрээн дээрэhээ мүн формулануудшье ондо ондоо болоно.

Сталинай брошюра собхи, хэлэнүүдэй холисолдоондо хамаатай, формула хадаа дэлхэй дээрэ мүлжэгшэ ангинуудай эзэрхэхы хүсэн байхадань, национальна ба колониальна дарлалтын хүсэндөө байхадань, нацануудай национальна тусгаарланхай ба бээ бэедээ этигэлсэхэгүй байдал гүрэнэй байгуулгын илгаагаар бэхижүүлэгдэнхэй байхадань, национальна тэгшэ эрхын үшөө үгы байхадань, хэлэнүүдэй нэгэнэйнь диилэнхы болохын түлөө тэмсэлэй ёhоор хэлэнүүдэй холисолдооной болож байхадань, нацануудай ба хэлэнүүдэй амгалан тайбанаар ба хани барисаатайгаар харилсаха условинуудай үшөө үгы байхадань, ээлжээндэ хэлэнүүдэй харилсаан ба харилсан баяжалга бэшэ, харин нэгэ хэлэнүүдэй ассимиляци ба нүгөөдүүлэйнь илалта болохо байхадань, дэлхэйн хэмжээндэ социализмын илаханаа урда тээхи эпохые хараадаа абана. Тиимэ условидо илаhан ба илагдаhан хэлэнүүдэй лэ байжа болохонь ойлгосотой. Хоёр хэлэнүүдэй холисолдоон хадаа эсэстээ шэнэ хэлэ гаргадаг бэшэ, харин хэлэнүүдэй нэгэнэйнь илалгада ба нүгөөдынь диилдэлтэдэ хүргэдэг тухай хэлэхэдээ, Сталинай формулань сохом эдэ условинуудые хараадаа абана.

Партиин XVI съезд дээрэ хэлэhэнhээ абтаhан, нэгэ ниитэ хэлэн болож хэлэнүүдэй ниилэхэ ябадалда хамаатай, Сталинай нүгөө формула тухай хэлэхэ болоо hаа, эндэ ондоо эпохо хараада абтана, тусхайлхада—дэлхэйн империализмын бүри үгы болоод байхада, мүлжэгшэ ангинуудай унагаагдаад, национальна ба колониальна дарлалтын усадхагдаад байхада, нацануудай тусгаарланхай ба бээ бээдээ этигэлсэхэгүй ябадалынь нацануудай бээ бэедээ этигэхэ ба дүтэ болохо байдалаар hэлгэгдэжэд байхада, национальна тэгшэ эрхын бодото дээрээ бэелүүлэгдээд, хэлэнүүдые дараха ба ассимиляцилха политикын усадхагдаад байхада, нацануудай хани харилсаанай байгуулагдаад байхада, тиихэдэ национальна хэлэнүүдэй харилсан, бэе бэеэ сүлөөтэйгөөр баяжуулха арга боломжотой болоод байхада бүхы дэлхэйн хэмжээн дээрэ социализмын илаhанай хойто тээхи эпохо мүн. Эдэ условинуудта нэгэ хэлэнүүдэй дарагдаха ба диилдэхэ, нүгөөдүүлэйнь илаха тухай үгэ гарахашье аргагүйнь ойлгосотой. Эндэ нэгэнэйнь диилдэhэн, харин нүгөөдынь тэмсэлhээ илажа гараhан хоёр хэлэнтэй бэшэ, харин олон зуун национальна хэлэнүүдтэй хэрэг эрхилхэ байнабди, нацануудай экономическа, политическэ ба культурна үни удаан хани харилсаанай эсэстэ эдэ хэлэнүүдhээ түрүүшээр үлэмжэ баяжаhан зональна единэ хэлэнүүд илгаржа гараха, тиин удаань зональна хэлэнүүд нэгэ ниитэ уласхоорондын хэлэн болож ниилэхэ, тэрэнь хэлсээнгүй, немецкэшье, ородшье, англиискашье бэшэ, харин национальна ба зональна хэлэнүүдэй эрхим элементнүүдые өөртөө абаhан шэнэ хэлэн байха.

Тиимэ болохолоороо, хоёр ондоо формуланууд обществын хүгжэлтын хоёр ондоо эпохонуудта зохилдоно, сохом тиимэhээ эдэнь тэдэнэртэ зохилдодог, формуланууд хоюулаа, — али нэгэниинь өөрынгөө эпоходо таарана,—зүб байна.

Эдэ формулануудай нэгэниинь нэгэнтээ зүришэлдэнгүй байха hэн, тэдэнэй нэгэниинь нэтээ зайсуулхагүй hэн гэжэ эрилтэ хэхэ гээшэ, —капитализмын эзэрхэжэ байгаа эпохонь социализмын оройлжо байгаа эпохотой зүришэлдэнгүй байха hэн, социализмын ба капитализмын нэгэниинь нэгэеэ зайсуулхагүй hэн гэжэ эрилтэ хэхэ бүтэхэгүй тэнэг ябадалдал адли, тиимэл бүтэхэгүй тэнэг ябадал болоно.

Начётчигууд ба талмудистнууд хадаа марксизмые, марксизмын тус тус тобшололнуудые ба формулануудые догмадуудай суглуулбари юм, «хэзээдэшье», обществын хүгжэлтын условинуудай хубилбашье, тэдэнь хубилдаггүй юм гэжэ харадаг. Хэрбээ тэдэнэр эдэ тобшололнуудые ба формулануудые сээжэлдээд, тэдэниие парюу, хазагайгаар цитировалжэ эхилээ хадаа, сээжэлдэhэн тобшололнууд ба формулануудаар бүхы саг үенүүдтэ ба оронуудта, ажабайдалай бүхы ушарнуудта хэрэглэгдэхэ гэжэ болоолтойгоор, ямаршье асуудалые бидэнэр шиидхэжэ шадахабди гэжэ тэдэнэр бододог байна. Марксизмын үзэлые хараад, тэрэнэй удхые харадаггүй, марксизмын тобшололнуудай ба формулануудай текстнүүдые сээжэлдээд, тэдэнэй удхыень ойлгодоггүй хүнүүд лэ иигэжэ бодожо болохо гээшэ.

Марксизм болбол байгаалиин ба обществын хүгжэлтын хуулинууд тухай наука, дарлагдаhан ба мүлжэгдэhэн олониитын революци тухай наука, бүхы оронуудта социализмын илалта тухай наука, коммунистическэ общество байгуулха тухай наука мүн. Наука байhан марксизм хадаа нэгэ газартаа зогсожо шадахагүй, — тэрэ болбол хүгжэжэ ба нарижажа байдаг. Марксизм болбол өөрынгөө хүгжэлтэдэ шэнэ дүй дүршэлөөр, шэнэ эрдэм hургаалаар баяжангүй байжа шадахагүй, — тиимэ болохолоороо, тэрэнэй тус тус формуланууд ба тобшололнууд сагай үнгэрхэтэй хамта хубилангүй байжа болохогүй, түүхын шэнэ зорилгонуудта зохилдохо шэнэ формулануудаар ба тобшололнуудаар hэлгэгдэнгүй байжа болохогүй. Хубилшагүй, бүхы эпохонуудта ба үенүүдтэ заатагүй таараха тобшололнуудые ба формулануудые марксизм мэдэрдэггүй, марксизм хадаа ямаршье догматизмын дайсан мүн.

И. СТАЛИН.

1950 оной июлиин 28.

Вузануудта языкознани заал... hайжаржа байн...

СССР-эй дээдэ hургуулиин... Министерствын шиидхэбэреэр... верситедүүд болон педагог... институдуудай лингвистическ... түүхын-литературна курсан... hуралсалай шэнэ программ... августын 15 хүрэтэр зохёогдохо... баталагдаха байна. Мүн нэгэ ... языкознаниин асуудалнуудаар... хэр И. В. Сталинай үгэhэн ... ринуудай үндэhэ hуури ... научно-шэнжэлэлгын худэл... нүүдые шэнэдхэн табихын т... вузануудтахи аспирантнууд ... hургагшадтай диссертациин т... тиканууд шэнэдхэн хараагдаха ... лоно.

Университедүүдтэ ба педа... ческа институдуудта лингвисти... кэ дисциплинэнүүдые шуд... дүүргэhэн студентнүүд ба ... рантнуудта зорюулагдан, энэ ... hуралсалай жэлэй эхиндэ язы... наниин асуудалнуудаар ди... сиин дүнгүүд тухай лекцинүүд... хидхэгдэхэ гэжэ шиидхэгдээ. ... hуралсалай газарнуудта языко... ческэ дисциплинэнүүдые ... багшанарай hураха курсэ ... густын 15-hаа Московско Гү... Университедэй дэргэдэ эмхи... дэхэ байна.

Языкознаниин шухала пробл... нүүдтэ зорюулагдаhан шэнэ ... нигүүд, hуралсалай туhала... нууд, монографинууд хэблэ... юм. Ород хэлэн ба юрэнхы ... кознаниин талаар аспирантнууд... олоор абадаг болохонь.

(ТАСС)

И. В. СТАЛИНАЙ ЗОХЁОЛНУУДАЙ СУГЛУУЛБАРИИЕ ХЭБЛЭ... ГАРГАХА ТУХАЙ АЛБАНСК... АЖАЛАЙ ПАРТИИН ЦК-... ШИИДХЭБЭРИ

ТИРАН, августын 1. (ТАС... И. В. Сталинай зохёолнуудай ... луулбариие албанска хэлэн ... оршуулжа хэблэхэ тухай Алба... ажалай партиин Центральна ... митет шиидхэбэри гаргаа гэжэ ... банска телеграфна агентство ... жуулба.

hайнаар хүдэлмэрилдэ... уншалгын байшангуу...

Үбhэ хуряалгые саг соонь ... жалтатайгаар дүүргэжэ, колхо... ниитын ашаг шэмэтэ мал hүр... тэжээлэй бата бэхи база бай... хын тула оролдосотойгоор хү... мэрилдэг уншалгын байшан... манайда бии. Жэшээлхэдэ, З... райн аймагай Молотовой нэрэм... тэ колхозой уншалгын бай... үдэр бүриингөө ажалые үбhэ... ряалгын бригаданuудта ба ... ажалай фермэ дээрэ эмхидхэ...

Эндэхи избач нүхэр Дугарш... Ватомункуев партийна орга... цитаhа зүбшэжэ, hара бүх... бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-ябууд... дайнгаа түсэбые табидаг юм.

Үбhэ хуряалгын бригадануу... звенонууд бүридэ хэдэ хэдэн ... таторнууд томилогдонхой. Тэд... элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөө... дые хэнэ, шанга уншалга ... хэнэ. Парторганизациин секре... нүхэр Д. Дармаев ба нүхэр В... мункуев гэгшэд агитаторнуудта... үргэлжэ заабаринуудые, шуха... материалнуудые үгэнэ.

Бригаданuудтань хаһын газ... «Дайшалхы хуудаhанууд» тар... дана. Үбhэ хуряалгада хүдэлмэ... лэтшэдэй ажалай бүтээсэ ту... үдэр бүри показателиин доска ... рэ бэшэгдэжэ, социалистическэ ... рысөө үргэнөөр дэлгэрүүлгэдэ ... туhа дүхэм болоно. Тэрэшэлэн бр... гада бүхэн республиканска, ай... гай газетэнүүдые абадаг ба бо... хан библиотечкэнүүдтэй. Мүн ... бригаданuудтань «Родина» ... радиоприемнигууд тодхогдонхой.

Мүн Дээдэ-Тальцын (даага... Стрежнев), Старо-Брянска (да... шань Бурлаков) уншалгын ... шангуудай дэргэдэ клубуудай С... ведүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнь ... дөө ажахын мэргэжэлтэдhээ, ... дицинскэ хүдэлмэрилэгшэдhээ, ... шанарhаа болоод түрүү колхоз... гуудhаа бүридэнэ. Клубай Со... дэй гэшүүд үбhэ хуряалгын бри... данууд дээтүүр hони hонин ... цинүүдые уншана, хөөрэлдөө... дые хэнэ. Старо-Брянска унша... гын байшангай дэргэдэ колхоз... залуушуулhаа бүридэhэн уранh... ханай самодеятельностиин круж... эмхидхэгдээд, үбhэ хуряал... ажаллагшадта харуулхаа зү... наада бэлэдхэжэ байна.

Д. Да...

УРАНhАЙХАНАЙ САМОДЕЯТЕЛЬНОСТИИН БРИГАДА

Ахын аймагай центрын ... зураануудай коллективүүд... уранhайханай самодеятельности... бригада эмхидхэгдэбэ. Түс бри... галай гүүртэнүүд ба үбhэнэй бр... гаданууд дээтүүр ябажа, конц... нүүдые харуулха байна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Колхозно олониитые ударидагшад

Бичурын аймагай колхозно тариша үндэр ургаса хуряахын түлөө, колховоо улам ехээр хүгжөөхэ ба дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй түсэбые большевистскээр дүүргэхын түлөө республиканска социалистическэ мүрысөөндэ эхи табяад, ехэ уялгануудые диилжэ абаһан байна.

Эдэ хүндэтэ уялгануудаа нэрэ түрэтэйгөөр дүүргэхын тула колхозникуудай дунда агитационно-олигуулламжын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулха ба зоригто ажалда зорижуулха зорилго табигдаһан байгаа. Тиин «Красная Звезда» колхозой партийна эхин организаци хабарай тарилгын эхилхэһээ урда агитаторнуудай эдэбхитэдтэй сугтаа агитационно-ниитын хүдэлмэри түрүүлхэ арга боломжонуудые хэлсэжэ, агитаторнуудые участогуудтаа томилһон.

Хабарай тарилгын үедэ полевой стандаа агитпункт заһабарилан эмхидхээ һэмди. Колхозникууд үдэрэйнгөө сайлалгын үедэ, үдэшэндөө агитаторнуудай хөөрэлдөө шагнадаг байба. Агитпунктдамнай түрүү мичуринска наукын амжалтануд тухай асуудалаар хүдөө ажахын ба уранзохёолой литература, шэнэ газетэнүүд болон журналнуудые уншалган үнгэрэгдэдэг, мүн колхозникууд ажалайнгаа дүй дүршэлые андалдадаг байгаа. Бригаданууд хоорондын социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэдэг, ханын газетэ болон «Дайшалхы хуудаһа» удта толилогдодог һэн.

Эдэ бүгэдын ашаар, колхознай тарилгань эгээн зохид болзорто, агротехническэ заабаряар хэгдэжэ, үндэр ургаса абалгын үндэһэ һуури табиһан байна.

Мүнөө ниитын малажалда тэжээл бэлэдхэхэ үедэ социалистическэ мүрысөөн бүри үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэгдэбэ. Колхозой эхин парторганизаци хадаа ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1950 ондо ургаса хуряалгые хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлые үнгэргэхэ тухай» тогтоолой гарамсаар агитаторнуудаар дамжуулан, энэ тогтоолой удхые колхозникуудта ойлгуулһан байна. Тэрээнһээ гадна, бригадирнууд, малай фермэнүүдые даагшанар ба колхозой эдэбхитэдтэй инструктивна зүблөө хэжэ, парти ба правительствын тогтоолые бэелүүлхэ тухай хэлсэһэн байгаабди.

Агитпунктмнай үбһэ хуряалга руу абаашагданхай. Агитаторнууд нүхэд Утенкова, Х. Романова, И. Разуваев, А. Перелыгин ба Ф. Куприянов гэгшэд ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол, тиимэ мүн ВКП(б)-гэй Обкомой хоёрдохи пленумэй тогтоолые колхозникуудта ойлгуулжа үгэнэд. Газетэнүүдые уншалга ба элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүд хэгдэнэ. Колхозой правлениин гэшүүд болон бригадирнууд хуряалга дээрэ ажалые зүбөөр эмхидхэлгын удхашанар тухай, үйлэдбэриингөө нормые үлүүлэн дүүргэһэн хүндэ ажалта үдэрыень хоёр дахин ехээр түлэхэ тухай хөөрэжэ үгөө.

Эдэ хөөрэлдөөнүүдынь үбһэ хуряалгаа богони болзор соо дүүргэхэ патриотическа эрмэлзэлгэ түрүүлһэн байна. Мүнөө бүхы бригаданууд ба колхозникууд үдэрэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэнэд. Бригаданудай хүдэлмэриин ябаса үдэр бүри колхозой показателиин доска дээрэ бэшэгдэдэг. Түрүүшүүл өөһэдынгөө дүй дүршэлые бусадта ойлгуулан хөөрэдэг, гээгдэһэн нүхэдые большевистскэ ёһоор шүүмжэлэн заһаруулдаг.

Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдээр мүнөө гурбадахи бригада колхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Энэ бригадада колхозой правлениин ба партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан түг барюулагдаа. Бригада дотор стахановецууд олон. Гар хажууршад Кузьма Иванов, Карп Тимофеев, Иван Разуваев, Серпион Петров гэгшэд үдэр бүриингөө нормые 150—200 процент хүрэтэр үндэр шанартайгаар дүүргэнэ.

Колхозой правлени ба эхин парторганизаци хадаа ажахын-политическэ энэ шухала кампаниие эршэмтэйгээр ябуулхын хажуугаар, таряа хуряалгадаа шууд бэлэдхэжэ байна. Бүхы жатка, триер болон веялкэнүүдэй 50 процентнь заһабарилагданхай, таряа хэхэ амбартанууд бэлэн, тушаан абалгын пунктда зөөхэ 12 лайрнууд хэгдэнхэй. Дархашуулай бригада А. Афанасьевай хүтэлбэреэр хуушан сушилкануудые заһабарилһан ба нэгэ сушилка шэнээр бариһан байна.

Эндэ параа хоёрлон хахалалга һайнаар ябажа байна. Тракторна бригадада партийно-комсомольско группа эмхидхэгдэнхэй. Трактористнууд үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахын, горючи болон түрхихэ материалнуудаа арбилхын түлөө тэмсэнэ. Трактористнууд — коммунист М. Перелыгин ба комсомолец З. Афанасьев — часай графигаар хүдэлмэрилэн, халаан соогоо 7 гектар хахалхын орондо 9—12 гектар хахална. Колхозой бүхы коммунистнууд, комсомолецууд ба агитаторнууд зоной дунда агитационно-политическэ хүдэлмэри ябуулхаһаа гадна, шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ, бусадта жэшээ харуулна.

Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ба үхибүүд бултадаа воскреснигтэ хабаадалсан, таряанай буртаг үбһэ түүһэн ба хартаабхын шорой обоолһон байна.

Агитационно-ниитын хүдэлмэри хадаа хүндэтэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэлгэдэмнай туһална.

З. Протасова,

Бичурын аймагай «Красная Звезда» колхозой партийна эхин организациин секретарь.

Уласхоорондын байдал тухай лекци

Закаменай аймагай центрын клуб соо уласхоорондын орчин байдал тухай лекциие Эрдэм ба политическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын гэшүүн нүхэр Романов уншаба. Тус лекцидэ 100 гаран хүн хабаадажа, ехэ һонирхожо шагнабад.

МАНАЙ КАЛЕНДАРЬ

И. И. ЛЕВИТАН

(Нүгшэһэнһөөнь хойшо 50 жэлэй ойдо)

Ородой бэлиг түгэс уранзураашэ И. И. Левитан (1861—1900) пейзажна картинануудые зурадаг, ородой ба бүхэдэлхэйн суута мастернуудай нэгэн байгаа. Суута уранзураашэ бага наһанһаа эхилэн, элдэб бэрхэшээлнүүдые тэсэмгэйгээр дабажа, ородой байгаалиин пейзажые уранһайханаар зуралгада бүхы наһана зорюулһан байна.

И. И. Левитан 1879 ондо «Сокольники. Намарай үдэр» гэжэ түрүүшынгээ ехэ картина зуража, өөрынгөө нэрые суурхуулһан юм. Мүн уданшьегүй тэрэнэй «Хахалһан газар дээрэхи үдэшэ» гэжэ картинань выставкэдэ табигдаа һэн. Тэрэ сагһаа хойшо Левитан болбол искусствые арадай ба идейнэ удхашанартай, реалистическэ болгохын түлөө тэмсэгшэдэй нэгэниинь болоһон байгаа.

Тэрэ үедэ Левитан байгаалиин байдалые хурсаар ба ехэ ханамжатайгаар шэнжэлэн үзэдэг байба. Волга ошолгонь (1886) Левитанай творчествын хүгжэлтэдэ шэнэ нүлөөнүүдые хэһэн байна. Тиихэ үедөө алдарта уранзураашэ «Волга дээрэхи үдэшэ», хожомынь «Боробогой һүүлээр», «Алтан тохой» ба бусад картинануудые уран шадабаритайгаар, реалистическээр зураһан байгаа.

Үнгэрэгшэ зуун жэлэй 90-ээд онуудаар Россида революционно-сүлөөлэлгын хүдэлөөнэй үргэдэхэтэй хамта Левитанай творчестводо шэнэ үе эхилһэн байгаа. Эдэ жэлнүүдтэ Левитан «Март», «Алтан намар», «Зунай үдэшэ», «Һаратай һүни», «Һүүлшын үүлэнүүд», «Һүринүүд», «Боро хараан» гэһэн гүнзэгы удхашанартай гайхамшагта картинануудые бэшээ. Тэдэнь удхаараа ба уран хурсаараа Чеховэй найруулгатай сасуулжа болохоор байгаа.

Түрэһэн орондоо хизаарлашагүйгөөр дурладаг ба ородой байгаалиие гүнзэгыгөөр харуулхые хүсэдэг тулада, И. И. Левитан үбшэн байбашье, «Нуур. Наратай үдэр» гэһэн картиные зуража захалаад, тэрэнээ дүүргэнгүй 1900 оной августын 4-дэ нүгшэһэн байна.

Суута уранзураашын нүгшэһөөр тэбхэр 50 жэл үнгэрбэшье, ородой байгаалиин мартагдашагүй образуудые харуулһан поэт-пейзажистын алдар солонь советскэ искусстводо мүнхэ!

Бэлэдхэлэй хүдэлмэрие түргэдхэхэ

Модобэлэдхэлэй намар-үбэлэй сезондо леспромхозууд хангалтагүйгөөр бэлдэнэ

Парти ба правительство ой модоной промышленностиие хүгжөөхэ, тэрэниие хүсэ ехэтэ шэнэ шэнэ машина зэмсэгүүдээр хангаха хэрэгтэ туйлай ехэ анхарал оролдолго хандуулна.

Манай республикын леспромхозууд жэл ерэхэ бүри хэдэн олон тракторнууд, автомашинанууд, нүүдэл электростанци болон бусад механизмнуудые абажа, үйлэдбэриингээ хүсые ба бүтээсые ехээр дээшэлүүлнэ.

1950 — 1951 онуудай намар-үбэлэй сезондо модо бэлэдхэхэ түсэб урдах жэлэйхиһээ нилээд ехэдхэгдэнхэй. Тэрэниие бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын тула «Бурмонголлес» трестын леспромхозууд тус сезондо бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые һайнаар үнгэргэхэ ёһотой.

Үнгэрэгшэ 1949—50 онуудай модо бэлэдхэлэй сезониие олонхи леспромхозууд муу бэлэдхэлтэйгээр угтаһан һэн. Модо бэлэдхэлэй түсэбые болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэлгын үндэһэ һуури болохо — механизмнуудые заһабарилга муугаар үнгэргэгдэһэн байгаа. Тракторнууд ба автомашинанууд шанар муутайгаар заһабарилагданхай, автомобильна, тракторна, мүльһэн харгынууд сезонно хүдэлмэридэ бэлэдхэгдээгүй дээрэһээ «Бурмонголлес» трест модо шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые миил 97 процент дүүргээ һэн. Байкальска, Курбын, Черемуховско, Сэлэнгын ба бусад леспромхозуудта сезонно хүдэлмэришэд дулаан, сэбэр барак ба гэр байрануудаар хангагдаагүй байгаа. Эдэ леспромхозуудаар хүдэлмэришэдэй газараар унтаха, үбэлэй хүйтэндэ сарай соогуур эдеэлхэ ябадалнууд гараһан байха юм.

Эдэ бүхы баримтанууд хадаа бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй саг болзор соонь зүбөөр эрхилжэ шадаагүй дээрэһээ үзэгдэһэн юм.

«Бурмонголлес» трестын ба бүхы леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нёдонойнгоо алдуунуудые харалдаа абалсан, энэ жэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэрие саг соонь эхилжэ, хэмжээ-ябуулгануудые гүйсэд дүүрэнээр үнгэргэхэ зэргэтэй.

Байгша оной июль һарын дүнгөөр, леспромхозуудаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Гэр байрануудые заһабарилга 22 процент, нарин коллеятэй түмэр харгы дэбдилгэ—34 процент, автомобильна ба бусад харгынуудые барилга—17 процент дүүргэгдэнхэй. Механизмнуудые абаад үзэбэл, «КТ-12» маркын 81 тракторнуудһаа—26-ниинь, 38 нүүдэл электростанцинуудһаа — 17-ниинь, 253 автомашинанүүдай 115-ниинь заһабарилагдаад байна. Эдэ 100 баримтанууд хадаа механизмнуудай заһабарилгын тон удаанаар ябуулагдажа байһаниие харуулна.

Итанциин, Хандагатайн ба Баруун-Тарбагатайн леспромхозууд мүнөө хүрэтэр гэр байрын барилгые эхилээгүй байһаниинь тон гэмшэлтэй.

Модо бэлэдхэлгын намар-үбэлэй сезоной эхилтэр миил хоёр һара үлэбэ. Тиимэһээ бэлэдхэлэй хүдэлмэрие түргэн темпээр ябуулха саг тулажа ерээ. Леспромхоз бүхэндэ барилга-заһабариин бригаданудые эмхидхэжэ, хүдэлмэришэдэй байха гэрнүүдые, барагуудые ойрын сагта бэлэн болгохо ёһотой. Механизмнуудай заһабариие түргэдхэхэ ба шанарыень дээшэлүүлхэ талаар социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэринүүдые саг болзор соонь, һайнаар дүүргэлгэ хадаа манай республикын модошодой түсэбһөө гадуур модо бэлэдхэхэ арга боломжо олгохо, байна.

К. Скворцов.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛЫЕ ТАРЯА ХУРЯАЛГЫН ЭХИЛТЭР ЗААТАГҮЙ ДҮҮРГЭХЭ

Нүхэд колхозникууд! Малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө тэмсэлээ шангадхагты, үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүдые хурдадхагты!

Колхозникуудай эршэтэ ажал

«Колхозно ниитын адуу малые үбһэ тэжээлээр хангаха хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй Обкомой хоёрдохи пленумэй тогтоолые хэрэг ажал дээрэ бэелүүлэн, Хэжэнгын аймагай «Ударник» колхозой (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Н. Дьяков, партийна организациинь секретарь нүхэр Д. Радионов) гэшүүд колхозно ниитынгээ адуу малые үбһэ тэжээлээр хангаха хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулна. Бүхы колхозникуудайнь 86 процент үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүдтэ элсүүлэгдэнхэй. Июлиин 27 болотор энэ колхозойхид тэжээл бэлэдхэлгынгээ түсэбые 60 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдээ, сабшалга, тармалга ба сомолгын хоорондо забһар гарганагүй.

Машинистнууд ба гар хажууршад хоорондоо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйланад. Жэшээнь, машинистнууд ахадүүнэр Георгий ба Василий Титов, коммунист Федор Михайлов, Лаврентий Кожемякин гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабаринуудые хоёдоо 160—175 процент хүрэтэр дүүргэнэд. Мүн машинистнууд Михаил Нестеров ба бусад үдэрэйнгөө нормонуудые 130 — 140 процент дүүргэдэг юм.

Гар хажууршадай дунда Егор Самуилович Михайлов, Василий Александров гэгшэд шалгарна. Тэдэнэр 0,40 гектар сабшаха нормотой байбашье, үдэр бүри 0,60—0,65 гектар сабшадаг. Тэрээнһээ гадна, тэдэнэр үдэр бүри хажууршадай 30—40 хажуурнуудые сохидог юм. Иигэжэ, үдэрэйнгөө нормонуудые 200—220 процент дүүргэдэг байна. Тэрэшэлэн, колхозникууд Александровский, Иванов гэгшэд сомолго дээрэ ажалай нормонуудые 175 процент хүрэтэр дүүргэжэ, ажалай эрхим жэшээ харуулна.

Иигэжэ, «Ударник» колхозойхид тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө амжалтатайгаар тэмсэжэ байна.

К. Грешилова.

Графигаа дүүргэнэгүй

Закаменай аймагай Енгорбойн сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз графигай ёһоор июлиин 20 болотор 395 гектар сабшаха байһан аад, оройдоо 126 гектар сабшаһан ба 420 тонно тэжээл силосолхо байгаа һаа, миил 122 тонно силос дараһан байна.

Үбһэ хуряалгынгаа графигые яахадаа таһалдуулааб гэхэдэ, энэ хүдэлмэриие хожомдожо эхилээд, нобшо удаанаар ябуулһан байна. Үбһэ сабшалгые июлиин 5-да эхилхэ ёһотой аад, аяар 15—16-да эхилһэн байха юм. Гадна, түсэбэй ёһоор үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлмэрилхэ хүнүүд барандаа элсүүлэгдээгүй. Элдэб шалтагаануудые урдаа барьяад зарим колхозникууд мүнөө хүрэтэрөө үбһэ хуряалгада хабааданагүй. Сенокосилкануудынь муугаар заһабарилагдаһан ба машиный тоһоор хангагдаагүй байшоо. Эгээл тиимэһээ түрүүшын 5 үдэр соо миил 7 гектар сабшаһан байха юм. Тиихэдэ, үхибүүдэй яслиин эмхидхэгдээгүй дээрэһээ үхибүүдтэй 4—5 эхэнүүд үбһэ хуряалгада хабаадалсажа шадахагүй байна.

Үбһэ хуряалга дээрэ ажаллажа байһан колхозникуудай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри ябуулагданагүй, тус сомоной избач Таня Батуева энэ шухала хүдэлмэри эмхидхэнэгүй, харин өөрынгөө хубиин огород дээрэ үнжэдэг байха юм.

Энэ колхоздо ерэһэн аймагай хүдөө ажахын таһагай хүдэлмэрилэгшэ М. Цыбикжапов иимэ дутагдалнуудые харабашье, ямаршье хэмжээ абангүй ябашоо.

Б. Шоёнов.

Түрүүлэгшэ Григорьевой гэмээр

Июлиин 16-да Ториин аймагай центрын хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад «Путь Ленина» колхоздо воскреснигээр гараһан юм. Тэдэнэр болбол 400—450 гектар таряанай ба сабшалангай газар уһалха, 30 километр утатай уһалууриин системын барилга дээрэ хүдэлмэрилхэ ёһотой байгаа.

Гэбэшье, колхозой хүтэлбэрилэгшэд субботын үдэшэ тус колхоздо ерэһэн хүдэлмэришэдые байраар хангажа шадаагүй, харин колхозойнгоо конторо соо хонуулһан байха юм. Үглөөгүүрынь воскреснигтэ ерэһэн хүдэлмэришэд хадаа 7 километр ябгаар ябажа, канава малтажа байһан газарта ошоһон байна. Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Григорьев болбол тэдэниие мори тэргээр хангаагүй. Үнгэрхэдөө, воскреснигэй болжо байһан газарта хүдэлмэриие эмхидхэхын ба толгойлхын тула нүхэр Григорьевшье, ондоошье түлөөлэгшэ колхозһоо ерээгүй. Тиихэдэ воскреснигтэ хабаадагшадай 12-нь хүрэзэгүй байгаа һэн.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ хүндэгүйгөөр угтабашье, воскреснигтэ хабаадаһан хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад уһалууриин канава малталгада оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, үдэрэйнгөө нормонуудые 200 процент хүрэтэр дүүргэһэн байха юм. Тэдэнэй хэһэн хүдэлмэриие инженер-мелиоратор нүхэр Козловский тушаан абаха зуураа, 1400 метрын канава эрхим шанартайгаар малтагдаа, нэгэ үдэр соо 192 кубометр шорой гаргагдаа гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Григорьев хадаа таряанай ба үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ энэ шухала хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулдаггүй шахуу. Энэ харюусалгатай хүдэлмэри хэхэ тусхай бригада эмхидхээгүй, харин тэрээндэ үхибүүдые табидаг юм. Тиимэһээ энэ хүдэлмэриин шанар муутайгаар ба удаанаар ябуулагдажа байһаниинь гайхалтай бэшэ.

Ф. Вардаханов.

Туһаламжа үзүүлнэ

Санага тосхоной (Закамен) долоон жэлэй һургуулиин, участково больницын, метстанциин ба сельһоогой хүдэлмэрилэгшэд хамта 12 хүн Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо ерэжэ, хоёр үдэрэй турша соо 14 гектар сабшажа үгэбэ. Мүн эндэхи комсомольско организациин комсомолецууд Банзарханов, Аржанов болон бусад хэдэн тонно силос даража ба үбһэ сабшажа, тус колхоздо нилээд туһаламжа үзүүлээ.

Б. Шойдонов.

Республикын аймагуудта тэжээл бэлэдхэлэй ябаса тухай

ВМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын мэдээн

1950 оной августын 1

Эзэлээ һуури	АЙМАГУУД	Үбһэ сабшалга (процентээр)	Силос дарлалта (процентээр)
1.	Кабанскын	58,3	54,0
2.	Байкало-Кударын	57,0	13,1
3.	Прибайкальска	54,1	47,2
4.	Бичурын	52,8	31,8
5.	Иволгын	52,0	33,8
6.	Хэжэнгын	49,5	43,3
7.	Баргажанай	47,3	22,7
8.	Мухаршэбэрэй	45,1	21,3
9.	Курумканай	42,3	4,0
10.	Түнхэнэй	41,8	43,6
11.	Хориин	40,7	33,4
12.	Кударын	40,2	23,8
13.	Закаменай	39,9	79,0
14.	Яруунын	37,4	26,1
15.	Тарбагатайн	36,4	18,6
16.	Кяхтын	36,0	39,1
17.	Ториин	35,4	40,5
18.	Заиграйн	33,3	6,4
19.	Зэдын	30,7	17,0
20.	Сэлэнгын	25,3	12,3

Үбһэ хуряалгада бүхы хүсөө табиха

Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие эмхитэй гуримтайгаар эхилһэн Кударын аймагай «Искра Ильича» колхоз (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр И. Дорофеев) июлиин 25 болотор 5000 центнер эрхим шанартай үбһэ сомоо. Тэндэ үбһэ хуряалга дээрэ 200 гаран хүн хүдэлмэрилнэ.

Гэбэшье, малай тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ хаа хаанагүй иимээр хандаһагүй. Жэшээнь, «Красный пахарь» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Щадрин) июлиин 18-да үбһэ хуряалгые эхилээд, июлиин 25 болотор миил 800 центнер үбһэ сомоһон байна. Энэ колхоз адуу малаар олон юм. Тэд үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэхэ гэжэ тус колхозойхидой оролдодоггүйнь гайхалтай.

«Ногоон ургаагүй» гэһэн баримтаар адуу малаа хооллуулха бэшэ хадаа малдаа үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхын тула колхозой хүтэлбэрилэгшэд бүхы хүсөө табиха ёһотой.

Н. Шагланов.

Һурагшадай туһаламжа

Хэжэнгын аймагай «Ленинэй зам» колхоздо Хэжэнгын дунда һургуулиин 23 һурагшад ажаллажа байна.

Һурагшад хэнһээшье дутуугүйгөөр хүдэлмэрилэн, үдэр бүри нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, комсомолецууд Л. Дамбаев, Б. Раднаев гэгшэд морин косилкаар үбһэ сабшахадаа, нормоёо һайн шанартайгаар 120 процент хүрэтэр дүүргэнэд. 13 наһатай Боря Балмаев бухал табижа, 110 процент хүрэтэр нормоёо дүүргэнэ. Мүн пионернууд Р. Данзанов, В. Дубшанов, М. Ульзуев ба бусад амжалтатайгаар ажаллан, нүхэдтөө жэшээ харуулна.

Комсорг Л. Дамбаевай түсхэлээр, үбһэ сабшалгын бригада дээрэ комсомольско группа эмхидхэгдээ. Тус группын гэшүүд Г. Лыкшитова, Т. Батадоржиева колхозникуудай дунда хөөрэлдөөнүүдые хэдэг, газетэнүүдые уншадаг юм.

В. Дугарцыренов.

МҮНХЭ ҮБГЭН

Сабшалан дээрэ хурса хажуурай хомхойгоор тамшааха абяан дуулдана. 73 наһатай Мүнхэ үбгэн хэдэн залуу хажууршадые толгойлон, шүүдэртэй ногоон соо үргэн мүрнүүдые гаргана. Энэ хадаа үндэр наһатай болобошье, ажалай эрхим жэшээ харуулан хүдэлмэрилдэг. Үдэр бүри 0,75 гектар хүрэтэр сабшажа, нормоёо хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Үдэрэй гү, али үдэшын сайлалганай үедэ Мүнхэ үбгэн залуушуулда элдэб һонинуудые хөөрэдэг. Нэгэтэ тунгалаг үдэр агитаторай ерээд, газетэнүүдэй һонинуудые уншажа үгэһэнэй һүүлээр, Мүнхэ үбгэн иигэжэ хөөрөө һэн:

— Урдань, залуудаа, баян Дугарай барлаг болжо нилээд олон десятина унагаагша бэлэйб. Тэд, хүлһэ уһа гоожотороо хүдэлөөд, өөдтэй юумэ абахагүйдөө урмагүй, уруу дуруу ябагша һэм. Харин, мүнөө артелиингээ аша туһада ажаллан, залуушуулай дунда залуу болоһондол, урматай зоригтой ябанаб. Урданаймни хүндэ хажуур мүнөө хүнгэн болоһондол байдаг.

— Үнэхөөрөөшье, хажуурайтнай эри хара хяагта мохоорсшогүй хатуу зандаа байна даа, — гэжэ, үбгэжөөлэй ходо ахихаяа забдадагые һанан, залуу хажууршан Бадма-Очир дуугарна.

Уданшьегүй, саашадаа газетын һонинуудые саг үргэлжэ дуулгажа байхыень агитаторта захяад, Мүнхэ үбгэн түрүүтэй хажууршад сабшажа оробо. Мүнхэ үбгэн 25-тай хүбүүн шэнгеэр хажуураа далайн сабшана.

Мүнхэ үбгэн хадаа залуушуулда өөрынгөө дүршэлые заажа, тэдэнэй нормоёо үлүүлэн дүүргэхэ ябадалдань нилээд ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Тэдэнэр таряа хуряалгын эхилтэр үбһэ хуряалгаяа дүүргэжэ өөрынгөө «Улаан таряашан» (Закамен) колхозой үхэр малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

— Үгытэй таряашад, малшадые баяд ноёдой дарлалтаһаа сүлөөлэн, жаргалтай байдал маанадта хангаһан түрэл большевистскэ парти ба советскэ засагайнгаа аша туһые һанажа, улам һайнаар ажаллаха ёһотойбди. Залуушуулһаа тиимэшье холо гээгдэхэгүй бэзээб. Республикын колхозуудай залуу гар хажууршадтай мүрысэхэ дурамни хүрэнэ,—гэжэ үндэр наһатай Мүнхэ үбгэн хүхюунээр хөөрэнэ.

В. Лубсанов, колхозой агитатор.

Баунтын аймагай центр — Богдаринодо ангуушадай слёт боложо үнгэрөө.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слёдто хабаадаһан Калининай нэрэмжэтэ ба «III-я пятилетка» колхозуудай ангуушад Петр Семериканов, Алексей Басулов гэгшэд оронуудайнгаа хажууда байна. О. Зенкиин фото.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

Хойрог нобшо Нестерова

1948 ондо Клюевскэ модоной завод Байкалгосрыбтрестын системэһээ гаража, бүхы хүдэлмэришэдтэй, пожарна охранынгаа составтай «Бурмонголлес» трестын мэдэлдэ үгтэһэн юм.

Теэд, заводой пожарна охранын командынхид тэрэ сагһаа хойшо трестын предприятинуудай пожарнигуудта адли салин хүлһэ абанагүй. Юундэб гэхэдэ, Бабушкин городой финансова таһаг тус командынхидай салин хүлһыень пожарнигуудай салин хүлһэнэй хэмжээгээр мүнөө хүрэтэр регистрацида оруулаагүй.

СССР-эй ой модоной ба сааһанай промышленностиин Министерствын пожарно-сторожевой албанай управлени байгша оной февральда Бабушкин городой финансова таһагта эльгээһэн бэшэг соогоо, тус заводой пожарнигуудай салин хүлһые «Бурмонголлес» трестын ондоо предприятинуудай пожарна охранынхидта түлэдэгтээл адляар түлэхые эрийэн байна. Гэбэшье, тус таһагые даагша нүхэр Нестерова тэрэ эрилтыень дүүргэхэһээ байха, харюуеншье үгөөгүй байһаар.

Нүхэр Нестеровагай зүгһөө энэ хэрэгтэ хойрогоор хандажа байһан дээрэһэнь тэдэ пожарнигуудай аяар 2 жэлэй турша дотор салин хүлһөө бага хэмжээгээр абажа байна. БМАССР-эй финансынгай Министерствын зүгһөө зохихо хэмжээ абахыень эрилтэнэ.

Д. Иванов.

Хойто үүдээр наймаа хэнэ

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай сельпогой центральна магазинда нүхэр Алексеева продавецээр хүдэлмэрилдэг. Теэд мүнөө, үбһэ хуряалгын халуун үедэ, худалдаа наймаа үргэнөөр ябуулхын орондо, хүдэлмэриин сагта магазинаа хааһархаад, досоонь һэрүүсэжэ һуугаар болонхой.

Гадна, нүхэр Алексеева магазинда асаргадаһан зарим эд товарнуудые хойто үүдэһөө, танил нүхэдтөө нюусаар үгэжэ, худалдаа наймаанай гуримые эбдэнэ. Үнгэрэгшэ июль һарын 14-нэй үдэр сай абаха гэжэ ошоходомнай продавец С. Алексеева «сай үгы» гэжэ хэлээд байтараа, ондоо сельпогой пайщик Суворов гэгшын орожо ерэхэдэнь бүтэн сай гаргаха, тэрээндэ үгэһэн байха юм.

Дээдэ-Худанай сельпогой правлени центральна магазинайнгаа хүдэлмэридэхи дутагдалые усадхаха тушаа ямаршье хэмжээ абанагүй.

С. Цыбиков.

Нэрэ зүүһэн чайной

Закаменай аймцентртэ нэгэ чайной бии юм. Энэнь мүнөө огородно эдеэнүүдэй элбэг боложо байхада, олон янзын блюданууды худалдаха, ажалшадай эрилтые һайнаар хангаха уялгаяа дүүргэнэгүй.

Мүнөө тус чайной үдэр соо хүрэхэ эдеэ хоол бэлэдхэжэ шаданагүй. Үглөөгүүр нээгдэхэдэнь һүүлэр хэдэхэн часай үнгэрхэтэй сасуу эдеэниинь дууһаад, хаагдаад байха юм.

Закаменай аймпотребсоюзай правлени чайнойнгоо хүдэлмэрые һайжаруулжа, ажалшадай эрилтые хангаха ёһотой.

Б. Шоёнов.

Суургатай байдаг библиотекэ

Торийн аймагай Дээдэ-Бурҕалтайн сомоной библиотекэ саг үргэлжэ суургатай байдаг юм. Библиотекарь Д. Ойдопова хүдэлмэриин сагта библиотекэеэ хааһаад, гэртээ ябашадаг заншалтай болонхой.

Ч. Мухалзоев.

«Б.—М. ҮНЭНДЭ» БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

Бурдуковскиин тоосоо шагнагдаба

«Хүдөө ажахын таһаг тэжээл бэлэдхэлгые хүтэлбэрилнэгүй» гэһэн гаршагтай статья манай газетын июлиин 25-най номерто толилогдоһон байгаа.

— Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд тон зүб байна, хүдөө ажахын таһагай хүдэлмэри тухай асуудалаар тэрэниие даагша нүхэр Бурдуковскиин тоосоо ВКП(б)-гэй Иволгын айкомой бюро дээрэ энэ оной июлиин 26-да шагнагдаба.

Айкомой бюро хүдөө ажахын таһагай хүдэлмэриин дутуу дундануудые ба тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие нүхэр Бурдуковскиин һулаар хүтэлбэрилжэ байһан тухай тэмдэглэхэ зуураа, тус таһагай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан тоготоол гаргаа, — гэжэ ВКП(б)-гэй Иволгын айкомой секретарь нүхэр Д. Цыренхоржиев манай редакцида мэдээсэбэ.

Ажалшадай эрилтые хангалга һайжаруулагдаба

Хэлхээ холбооной Торийн аймагай конторо ажалшадай эрилтые хангадаггүй гэһэн статья манай газетын июлиин 12-ой номерто гараһан байгаа.

— Статья соо хэлэгдэһэн баримтануудые толорхо, дутуу дундануудые усадхаха хэмжээнүүд абтаба. Мүнөө клиентсэ зал соо бэхэ, ручка түүрһануу табигдажа, конвертнууд худалдагдаг болонхой, — гэжэ хэлхээ холбооной министерствын Бурят-Монголдохи Управлениин начальник нүхэр Пелипасов манай редакцида мэдээсэбэ.

Радиоузел хүдэлмэрилдэг болоо

Сэлэнгын аймагай Зүй-Сутайн сомоной Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой радиоузел үнинэй хүдэлмэрилнэгүй гэһэн статья манай газетын июниин 23-най номерто толилогдоһон байгаа.

Тус статья колхозой правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, радиоузелай хүдэлмэрие һайжаруулха шиидхэбэри гаргагдаа. «Родина» гэжэ хоёр радиоприёмнигууд полевой станууда табигдаха ба газетэ журналнуудые уншагшадта саг соонь хүргэхэ гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, почтово агентын хүдэлмэрилэгшэдтэ заагдаа гэжэ Зүй-Сутайн сомсоведэй түйсэдкомой түрүүлэгшэ манай редакцида мэдээсэбэ.

Кореядэхи событинууд

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, августын 1. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани августын 1-нэй үглөөгүүр иигэжэ мэдээсэбэ:

Арадай армиин частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ американска сэрэгэй частьнуудтай шангаар дайлалдажа үргэлжэлөө.

Хойто Кенсан провинцидахи Ечхона (Рейсен) тээшэ добтолжо ябаһан Арадай армиин частьнууд американска сэрэгэй частьнуудай эсэргүүсэлтэнүүдые бута сохёод, июлиин 31-дэ Ечхониие хүсэд сүлөөлбэ.

Ечхониие сүлөөлхын түлөө байлдаануудта хабаадаһан Арадай армиин частьнууд пленнигүүдые ба ехэ трофейнүүдые абаа.

ПХЕНЬЯН, августын 1. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин үдэшын мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

Арадай армиин частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ американска сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн, шангаар дайлалдажа үргэлжэлөө.

Американска сэрэгүүд хориггүй байһан районууд, городууд ба деревнинүүдые жэгшүүритэ муухайгаар бомбодоһон ба буудаһан байна.

Дайсанай корабльнууд, тэрэ тоодо крейсернүүд, далайн баруун эрьеһүүдтэ добтолжо хэһэн ба Чходо (Сето) аралай районой нютагуудые нюдэ балай буудана. Июлиин 31-дэ далайн зүүн эрьеэ Яняна (Дзиойо) шадарай деревнинүүдые ехэ буугаар буудаһан байха юм. Тэрэнэй эсэгтэ байрын олон гэрнүүд, больницанууд, һургуулинууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд байранууд болон бусад гэрнүүд ехээр гэмтээгдэжэ. Амгалан ажаһуугшадай дундаһаа олон хүн алагдаһан ба шархатаһан байна.

Июлиин 31-дэ Арадай арми хадаа американска 3 самолёдуудые буудажа унагаагаа

* * *

ПХЕНЬЯН, августын 2. (ТАСС). Пхеньянска радиогой дамжуулһанай ёһоор, Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин энэ үглөөнэй мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд добтолгоёо үргэлжэлүүлбэ. Чиньчжу (Синсю) тээшэ добтолһон Арадай армиин частьнууд американска сэрэгүүдэй хүсэд эсэргүүсэлтые бута сохижо, Чиньчжу (Синсю) гэдэгые июлиин 31-дэ хүсэд сүлөөлөө. Энэ хадаа дайсанай оборонын шухала узел, Урда Кенсан провинциин эгээл томо город, Кореяын урда эрье шадарай транспортын эгээл шухала газар юм. Чиньчжуе (Синсю) сүлөөлхын түлөө байлдаануудта дайсанай сэрэгүүд ба техникэнь ехэ гэмтэлдэ орууллагдаа. Ехэ хэмжээнэй трофейнүүд абтаа. Кочхан (Киосно) гэдэгые сүлөөлһэн Арадай армиин частьнууд хадаа уулатай бэрхэ газарнуудта дайлалдаха зуураа, Кочхан (Киосно) гэдэгһээ урагша добтолгоо үргэлжэлүүлэн, американска ба лисынмановска сэрэгүүдтэ шанга сохилтонуудые хэбэ. Энэ байлдаануудта дайсан ехэ гэмтэлдэ ороо. Миномёдууд, хүндэ ба хүнгэн 60 пулемёдууд ба олон снарядууд буляан абтаа.

ПХЕНЬЯН, августын 2. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин августын 2-ой үдэшын мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ: бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд добтолгоёо үргэлжэлүүлбэ.

Американска авиаци ба уһан сэрэгэй хүсэнүүд 38-дахи параллельһээ хойшонхи ба урагшанхи территори дээрэ байгаа Кореяын городууд ба тосхонуудые хайра гамгүйгөөр буудажа, бомбодожо, амгалан һуухан хүн зониие, тэрэ тоодо эхэнэрнүүд ба үхибүүдые жэгшүүритэ муухайгаар хюдана.

Августын 1-дэ дайсанай эсминец Кореяын баруун эрьедэхи Пякендо (Хакурей) арал худар буудаа. Энэ аралай хойто захын районда 300 тухай артиллерийскэ снарядууд буудагдаа. Амгалан ажаһуугшадай дунда алагдаһан ба шархатаһан зонууд бии, байрын олон гэрнүүд һандаргагдаа. Арадай армиин далайн эрьеын артиллери хадаа дайсанай эсминецые буудаба. Ехээр гэмтээгдэһэн дайсанай эсминец утаагаар бэээ халхалан, саашаа зугадаба. Августын 1-дэ 50 тухай американска бомбардировщигууд (гол түлэб «В—29») Хыннам (Конан) город ба тэрэ шадарай һуурин газарнууд дээгүүр ниидэжэ, жэгшүүритэ муухайгаар бомбодобо. Бомбодолгын эсэстэ больницанууд, һургуулинууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, байрын гэрнүүд һандаргагдаа. Хүн зоной дундаһаа алуулагшад ба шархатагшад бии.

Корейскэ партизануудай эдэбхи

ПХЕНЬЯН, августын 2. (ТАСС). Пхеньянска радиогой дамжуулһанай ёһоор, Корейскэ Арадай Гаарлиг армиин амжалтатай добтолгонуудай үедэ Урда Кореяын партизанууд дайшалхы ябуулгануудаа эдэбхитэй болгожо, американска сэрэгүүдтэ добтолно.

Хойто Кенсан провинциин партизанска отрядууд Тэгу (Тайкю), Кымчхонь (Кинсен) районуудта өөһэдынгөө дайшалхы ябуулгануудые үргэнөөр дэлгэрүүлээ гэжэ Юнайтед пресс агентство мэдээсэнэ. Июлиин 27-до корейскэ партизанска отрядууд Кымчхонь (Кинсен) шадар американска сэрэгүүдтэ гэнтын добтолго хэжэ, дайсаниие ехэ гэмтэлдэ оруулһан ба Тэгу (Тайкю), Кымчхонь (Кинсен) хоёрой хоорондохи харилсаае һандаргаһан байна.

Кореядэхи дайнай ябуулганууд тухай американска мэдээсэл

НЬЮ-ЙОРК, августын 2. (ТАСС). Кореяһээ абтаһан хэблэлэй мэдээсэлнүүд соо Корейскэ Арадай армиин дабшалтанууд тухай, американска, лисынмановска сэрэгүүдэй сухарилтанууд тухай хэлэгдэнэ.

Корейскэ Арадай арми Масанһаа (Мазана) баруугаар 24 километртэхи пунктда хүрөөд, Пусана (Фузан) тээшэ дабшажа ябана гэжэ Урда Кореяын портдо байһан Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент мэдээсэбэ.

Юнайтед пресс агентствын корреспондентын мэдээсэхэнь хадаа: Хойто Кореяын сэрэгүүд Хейчхонь (Киосен) городые эзэлһэн ба Тэгуһаа (Тайкю) 40 километрын газартахи пунктда хүрэбэ. Корейскэ Арадай армиин сэрэгүүд Кымчхонь (Кинсен) дүтэлөө.

Корейскэ арадай патриотическа хүдэлөөн

ПХЕНЬЯН, августын 1. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин добтолгые дэмжэжэ байгаа Кореяын бүхы арад зон шэнэ танкнууд ба самолёдуудые бүтээхэ фондодо өөһэдынгөө мөнгэлэлгэнүүдые үгэжэ байна. Вонсан (Гензан) районой Тянмендон тосхоной таряашад өөһэдынгөө мөнгэлэлгэнүүдээр танкнууд ба самолёдуудые бүтээжэ фронт эльгээхээр шиидэв.

Пхеньянай хойто провинциин Енчен нютагта болоһон суглаан дээрэ, самолёт бүтээлгэдэ мүнгэ зөөри суглуулагдаа. Урда Хамгенэй провинциин патриодууд самолёдуудые ба танкнуудые бүтээхэ фондодо 18 миллион вон суглуулба. Хванхэ провинциин наймаашад ба ажалшад 2.646 мянган вон суглуулаа. Самолёдууд ба танкнуудые бүтээхэ фондодо зөөри суглуулга үргэлжэлһөөр.

Урда Корейдэ арадай комитедүүдые һунгалга

ПХЕНЬЯН, августын 1. (ТАСС). Пхеньянска радиогой мэдээсэлэнэй ёһоор, Урда Кореяын сүлөөлэгдэһэн районуудта Арадай комитедүүдые һунгалга бүхы зоной найр баярай оршон байдалда үнгэрэгдэнэ. Кенги провинцида июлиин 29-дэ болоһон һунгалтануудта 1101 хүдөөгэй ба 133 волостной Арадай комитедүүд байгуулагдаа.

Хвэнхэ ба Канвон провинциин урда частьнуудта волостной ба хүдөөгэй Арадай комитедүүдые һунгалга дүүргэгдээ. Кохян уездэдэ хүдөөгэй Арадай комитедүүдтэ 549 хүн һунгагдаһан ба тэдэнэй дунда 82 хүдэлмэришэд, 423 таряашад, 2 наймаашад оролсоно.

Аюулгүйн Соведэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, августын 1. (ТАСС). Энэ үдэр СССР-эй түлөөлэгшэ Я. А. Малигай түрүүлэлгэ доро, Аюулгүйн Соведэй заседани болобо.

Хитадай түлөөлэгшэ болон гоминдановска делегадай хабаадалгань хуули буса гэжэ түрүүлэгшын ёһоор соносхоноб гээд, зүблэхэ зүйл тушаа үгэ хэлэхын урда тээ Я. А. Малик мэдүүлбэ.

Тобшоор зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр Малигай тоггоол голосоондо табигдаад, олонхиин голосоор арсагдаа. Гурбан түлөөлэгшэд зүбшөөжэ голосовалһан байна. Тус тоггоолые Советскэ Союзһаа гадна Инди ба Югослави зүбшөөжэ голосовалаа. Голосуудые тоололго тухай асуудалаар ехэ арсалдаан болобо.

Гоминдановска делегадай голосые анхаралдаа абаһанай хэрэггүй, юундэб гэхэдэ, тэрэнэй байхагүй тухай асуудал голосованида табигдаа гэжэ Малик зааба. Энээниие американска делегат Остин буруушаагаа.

Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэри хуулита бэшэ байна, яахадааб гэхэдэ, энэнь Нэгэдэмэл Нацануудай Организацин түгэс эрхэтэ гэшүүн байха оронойм бэшэ, харин бүлэгэй түлөөлэгшэ хамаадана,— гэжэ советскэ делегат Малик мэдүүлбэ.

Гэхэ зуура, американска де убайгүйгөөр арсажа үргэлжэл

Малик болбол американска легадай аягүй аашаһь буруу гаад, гуримтай байхые дурада Түрүүлэгшын тоггоолые буруу жа 8 голос үгтөө, тэрэ тоодо совалха эрхэгүй Гоминданай лөөлэгшын голос оролсон,— Малик мэдүүлбэ.

Тус шиидхэбэри хуулита гэһэн мэдүүлгэеэ Малик дабта

Аюулгүйн Соведэй заседа гоминдановска делегадай хабаа хуули буса байһан тухай түрүүлэгшын тоггоол тушаа үг лэлгын дүүрэһэнэй һүүлээр, М болбол даб дээрэ зүблэхэ зүй соносхобо, тэрэнэй доторхи 1- пунктынь—Хитадай арадай респ ликын түлөөлэгшые Хитадай лөөлэгшэ гэжэ мэдэрхэ т асуудал, 2-дохи пунктынь—коре асуудалые эбэй ёһоор гурим лан шиидхэхэ тухай болоно.

Американска түлөөлэгшэ О энээниие буруушаагаад, Хойто К реядэ эсэргүү шэглүүлэн америк ска делегациин дурадхаһан ре люциие зүблэхэ зүйлынгөө нэгэд пункт болгон оруулха һэмди эрилтэ хэбэ.

Соведэй заседаниинь августы эрэгтэ хойшолуулагдаа. Зүбл зүйл тухай асуудалаар ямар шиидхэбэри гаргагдаагүй.

Бельгидэхи байдал

«Де фолькскрантын» корреспондентын Льежээһэ (Бельги) мэдээсэһэнэй ёһоор, тус городой улицануудта хүдэлмэришэд баррикада түхеэрээд, полицинууд ба сэрэгүүдэй байлдаанууд хэжэ байна. Льежскэ хүдэлмэришэдэй эсэргүүнь модо шулуун ба горючитай бутылканууд болоно. Ажалша хүнүүд хэдэн полицейскэ сахюулагшадай буу зэбсэгые булияажа абаа.

Бүхы магазинууд, кафэ болон ресторанууд хаагданхай.

Баруун Германиһаа асаргадаһан бельгийскэ сэрэгүүд болбол банкнууд, радиостанцинууд болон электростанцинуудые сахижа байна.

Хүдэлмэришэдтэ эсэргүүгээр буу зэбсэгүүдые хэрэглэхэһээ гадна, полицынхид хорото газ хаяна. Шарлеруаһаа Брюссель тээшэ ошожо ябаһан 25 мянга тухай хүдэлмэришэд харгы замдаа полицейскэ хаалтануудые бута сохино — гэжэ мэдээсэгдэнэ.

* * *

ГААГА, августын 1. (ТАСС). Льежын ажалшадай забастовкые дарахын түлөө Баруун Германиһаа бельгийскэ солдадуудай батальонниие бельгидэ эсгаг асаруулаа гэжэ «Драпо руж» гэдэг бельгийскэ газетэ зааба. Гэбэшье, асарһан солдадуудынь хүдэлмэришэдтэ эсэргүүсэхэһээ арсажа, буу зэбсэгөөрөө Маас-мүрэн руу хаяһан байна.

Брюссельдэхи ажалшадай демонстрацие хараһан, «Де Ваархейд» газетын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор хадаа «фашистнууд үгы болог!» «Леопольдые үлгэсэдэ абаашаха!» гэжэ, городой улицануудаар ябаһан демонстрантнууд уряална.

Брюсселиин улицануудта хүдэлмэришэдэй шуһа адхаруулһан полициин ба сэрэгүүдэй ябуулгануудта дураа гутаһанаа Бельгиин хүдэлмэришэд мэдүүлнэ. «Юнэй түлөө американска буу зэбсэгүүд Бельгидэ асаргадаһабди» гэжэ хүдэлмэришэд хэлэнэ.

Хүдэлмэришэд хадаа Брюссельдэ зэбсэгтэ тулалдаануудай болохо үедэ полицынхидые хэдэн дахин тэрьедэжэ, зугадаха баатай болгоо гэжэ газетэ мэдээсэнэ. Морито жандармынхид, американска машинада һууһан полицейскэ агентнууд хадаа демонстрантнуудай колонные добтолжо, нагайка — ташуураар сохиһон, һэлмээр сабшаһан ба буудаһан байха юм.

Голландска радиогой дамжуулһанай ёһоор, ажалшад үглөөгүүр эртэ сугларан Брюссель тээшэ ошоо. Ороной столица худар бүхы нютагуудһаа ошоһон хэдэн арбаад мянган ажалшад хадаа королиин шэрээһэ буухыень, реакциие зогсоохо, хүдэлмэришэн ангиин байдал һайжаруулха эрилтэнүүдые табина.

«Де Ваархейд» газетын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, Льеж городто түбэгтэй байдал соносхогдоод, городто полицынхид ба сэрэгүүд дүүрэнхэй байна. Улицануудаар сахюулай танкнууд саг үргэлжэ ябана.

Орон дотор фашистска диктатура байгуулуулхагүйн тула, «Бельгиин бүхы прогрессивнэ сэнүүдэй нэгэдэлые бэлэдх гэһэн уряатайгаар, Бельгиин ко мунистическэ парти бүхы ажа шадта хандана.

* * *

ПАРИЖ, августын 1. (ТАСС). «Королевскэ проблемэнүүд шиидхэхэ тухай» коммюни «Брюссельдэ тунхаглагдаа гэжэ «Франс Пресс» агентство да жуулба. Король Леопольдын ре зиденци ба Бельгийскэ премь министрын канцеляри хадаа ко лин хүбүүн — принц Боду гэгшэдэ королиин бүрин эрх дамжуулан үгэхэ ябадал хангаһ хуули гаргахые правительство Леопольд дурадхаха гэжэ мэдээ

* * *

ПАРИЖ, августын 1. (ТАСС). «Франс Пресс» агентствын Брю сельһээ мэдээсэһэнэй ёһоор, Бел гийскэ ажалшадай бүгэдэни федерациин лидернүүд хадаа бастовкодо хабаадагшадай Бр сель тээшэ ошохо походые хор һон байна.

* * *

ПАРИЖ, августын 1. (ТАСС). «Забастовкодо хабаадагшад Брюссель тээшэ ошохо поход болоууха гэжэ ехээр оройтоо» жэ социалистическэ партиин түр лэгшэ Макс Бюзе мэдүүлээ гэ «Франс Пресс» агентство Брю сельһээ мэдээсэбэ.

* * *

ПАРИЖ, августын 1. (ТАСС). Францитай хилэлһэн районууд бельгийскэ түмэрзамайхид июлиин 31-дэ забастовко сонос һонхоо боложо, Франци ба Бель гиин хоорондохи түмэр замай х рилсаан оггорлон зогсоогоо гэж французска газетэнүүд мэдээсэнэ.

* * *

ПАРИЖ, августын 1. (ТАСС). Забастовкодо хабаадагшад Брюссель тээшэ ошохо поход бүт дэнинтын анхарал хандуулна. За бастовкодо Центральна Комит энэ походые болюулхаһаа арса гэжэ Франс Пресс агентство Брю сельһээ мэдээсэнэ.

* * *

ПАРИЖ, августын 2. (ТАСС). Католигууд ба либералнуудт далда хэлсээ хээд, баруунай со циалистическэ лидернүүдэй ур балтада эсэргүүсэһэн олонхи ажалшадай хүдэлөөе зогсоох тула Бельгийскэ баруунай соци листнууд хиирэнги ябуулгануудт энэ. «Брюссель тээшэ походһоо арсаха гэжэ социалистическэ па тиин хүтэлбэрилэгшэдэй уряа га габашье һаань, олон бүхы районуудһаа шэнэ шэнэ колоннону ерэжэл байна. Брюссель ерэһэн ажалшадые баруунай социалист нууд болбол социалистическэ па тиин резидент тээшэ абааха оролдоно, тэндэ «номгон байд да» орохые уряална, «королин асуудал шиидхэгдээ», гэр гэртэ тараха гэжэ дурадхана.

Үнгэрэгшэ үдэр Брюссельдэ то ехэ демонстраци болоо гэжэ Франс Пресс агентство мэдээс бэ.

Харюусалгатай редакторай орлогшо Ц. Б. БУДАЕ

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1-80. зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3.23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4.52; пропаганды и агитации—7.85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов—5.35; писем трудящихся и информации—6.84 (2 зв.): объявлений 2.64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—18

Н—02356. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.